

היינט 24 זייטען

№ 206

Łódź, Piątek, 2 wrzesień 1932 r.

צענטער 'אהרגאנג

לאדו, פרייטאג, א' אלול תרצ"ב

№ 206

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 מעל. פערטריסאווער 21, מעל. 224-71. — 224-71 מעל. פערטריסאווער 21, מעל. 224-71.

GIMNAZJUM HUMANISTYCZNE MĘSKIE I. KACENELSONA

Zawadzka 43, telefon 151-79

איינשרייבונגען פון נייע שילער נעמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום.
פון 10 ביז 2 פארמ. און פון 5 ביז 7 און. אין אָנפאַנג-קלאַס ווערען
אָנגענומען קינדער און יעדער פאַרברייטונג. אין גן-ילדים
(פּרובל-שולע) ווערען איינגעשריבען קינדער פון 4 ביז 6 יאָהר.
8219

די לייטונג פון בעוואוסטען חדר-שול "תורה-ודעת"

איז לאדו, פילסודסקיעגא 12 (פריהער ווסכאדיא)
אין מודיע, אז די למידים האָבען זיך אָנגעהויבען דאנערשטאג ר"ח אלול (1.9)
עס ווערען נאָך אָנגענומען תלמידים אויף דער קליינער צאָהל איבערגעליבענע פרייע
פלעצער אין די קלאַסען און אין דער ספּעציעל גום איינגעארדענטער
פּרעבּעל-שולע
וואס איז פיל פערברייטערט און פערגרעסערט.
די קאנצעלאריע איז טעטיג יעדען טאָג פון 9-2 און פון 4-7 אָווענד. 5196

דער פאמיליע לעווקאוויטש צוליבן פרייציטיגען טויט
פון זייער אונטערגעטליכען הייס-געליבטען זון
נ"ע יצחק
דיקען פיר אים אונזער טיפסטען און האַרציגסטען מיטגעפיהל.
זייט געפרייט אין איר ער גרויס אומגליק!
שמואל גאלדבלום און פרוי
5252

Park „JULJANÓW”

שבת, דעם 3 סעפטעמבער ד. י.
3 א זינגער נאָכמיטאָג קומט פאר
**א סימפאנישער
קאנצערט**
אונטער דער בעוואוסטער לייטונג פון ה' לידןיער
אויפן אָרט אַ ביר-האַלע, לודקעס, טאָנז-וואַל א.א.וו.
דער פארק איז בעפליכטן. — איינשרייט 30 און 60 גר.
די פּערזאָנאַל פּאַנאָנאָ

7-mio kl. Szkoła i przedszkole
(freblówka)
I. Kacnelsona
Kilińskiego 120 (przy ul. Głównej)
בית-ספר וגן-ילדים
נייע שילער אין עלטער פון 3 ביז 9 יאָהר ווערן טעגליך אָנגענומען.
די קאנצעלאריע איז אָפּען פון 10 ביז 1 און פון 4 ביז 6

פון גאלד, ביזשומערע
און לאמבארד-הוויטעס
צאָהל די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאַלקא, פיעטריקאווע 7
Dr. med.
J. FAJWLEWICZ
powrócił
Śródmiejska 16, tel. 117-61. 2502

רעשמען
לאדו, נאוואמיעסקא 5
פראנץ, 2-טער שטאק
פערשידענע קאמפאָרט,
ביליצער, טאמאשאווער און לאדווער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאָדערנסטע דאָמ-ע-ן
שטאָפּען זייך פאַלסעס און קאַסטימען
מיט 30% פּאַזיליגער
קומט און איבערזייגט אײך, בײַ
SZCZĘŚLIWY
נערטעכט נאָר
אין פראנץ, 2-טער שטאק

23 **אמבעסטען און אמפיליגסטען**
קויפט איהר איין צום בעפארשטעהענדען הערבסט און ווינטער-סעזאן
די נייעסטע העררע-און דאמע-שטאפען
פון די בעסטע ביליצער, טאמאשאווער און לעאנארד'ס סחורות
נאר איז דעם בעוואוסטען טוך-און הארט-געשעפט פון
M. TAZBIR
לענגיעהריגער מיטארבייטער פון דער בעוועזענער פירמע ס. מילגראם
לאדו, פיעטריקאווער 23, מעל. 226-39, פראנץ, 2-טער שטאק
וואו איהר בעקומט אלעס צו קאנמורענץ-פרייזען.
הורט און דעטייל! רעיעלע בעהאנדלונג!
23 געדענקט די אדרעס!

דאָס בעהאַנטע טוּד און קאַרט-נעשעפט
פון די ג. מיטארבייטער פון דער פירמע
ב. גוטטער
אינה. א. י. ווינסלער
לאדו, נאוואמיעסקא 4, מעל. 159-12
פראנץ, 1-טער שטאק, לינסק די טיר
עמפּעהלט צום איינטיגען הערבסט און ווינטער-סעזאן דעם גרעסטען אויסוואַהל
פון די נייעסטע העררע און דאמע-שטאפען
פון די נייעסטע פאַרבען און מוסטערן פון די בעסטע
ביליצער, טאמאשאווער און לעאנארד'ס סחורות
הורט און דעטייל! סאנקט-פרייזען! רעיעלע בעהאנדלונג!
געדענקט דעם אדרעס! 66 קומט און איבערזייגט אײך! 6666

א שותף
מיט 2000 זל.
ווערט געזוכט
צו אַן אייננעמיהרט גע-
שעפט אויף פעטריקאווער
גאָס געוויכערט 50 זל.
וועכענטליך. צו ערסאהרן
אין צוקעניגע הארעם.
פעטריקאווער 110.

ניי-ערעפענטע לעהר-אַנשטאַלט
"תחבמוני"
לאדו, שענקעוויטשאַ 3
די לייטונג פון "תחבמוני" מערעט, צו איינשרייבונגען
ביזן פינפטען קלאַס ווערען אָנגענומען אין דער קאנצעלאריע
פון דער שולע שענקעוויטשאַ 3, פון זונטאָג, דעם 28 אויגוסט
טעגליך פון 10-2 און פון 5-8 אָווענד.
פאַר ספּעציעלע שילער הנחות.
עס ווערט צוגעגרייט אַ פענסיאָן פאַר תלמידים פון דער
פּראָווינץ.
די לייטונג,
בעמערקונג: אַפּסאַלוטענטע פון "תחבמוני" אין לאָדו
ווערען אָנגענומען אויפן 4-טען קורס אין סעמינאַריעם "תחבמוני"
אין וואַרשאַ. 6919

7-קל. מענער-שולע z pr. szk. państw.
ש. שולדענרייז
29 פאלורניאווא 29
עס גן-ילדים אין די בעוואוסטען שולע פאר קינדער, וואס
די עלטערע ווילען זיי געבען צוזאמען מיט וועלטליכע בילדונג
א שטרענגע רעליגיעזע ערציהונג און גרינדליכע
לעהרע אין תנ"ך, העברעאיש, ווי אויך אין תלמוד.
דאָס לעהר-פּערסאָנאַל בעשטעהט פון די בעסטע פּעראָנאַליטעט
קעמטען. אין פאַרברייטונג-קלאַס ווערען אָנגענומען שילער פון
5 און אַ האַלב יאָר. אָהן שום קענעניש.
איינשרייבונגען טעגליך אין אַלע קלאַסען פון 9-2 און פון 4-6 ג'מ
די למידים הייבען זיך אָן דאָנערשטאָג דעם 1-טען וורושעשען ד. י.

FELA KONINSKA (Kolo)
HENIEK LUBOCHINSKI (Łódź)
ZARĘCZENI
 Łódź, w sierpniu 1932.

א פארענט אברהם וויעלגאוואלסקי צו די חתונה פון זיין טאכטער פרי. געניא מיט ה' נח לייטמאן וואס איז פארגעקומען מוצש"ק דעם 27 אויגוסט. דאס יונגע פארפאלק זאג זיך עלטערן אין רייכקייט און אין כבוד.
 8929 די פערוואלטונג פון צייטונגס-פערדקאטערס אין לאדז.

די לאנג-בעוואוסטע רעליגיעז-נאציאנאלע ערצהונגס-אנשטאלטען
קאצענעלזא-נאחרמאב
 7-קלאסיגע
 קאעדוהאציאנס-שולע
 און בעקאנטע מוסטערשאפטע פרעבעל-שילע-גן-ילדים
 20 פאמארסקא 20 (דורכנאנג דורף הויף - סאלע 4)
 קינדער פון 3 ביז 15 יאהר ווערן אנגענומען פון גן-ילדים אן-ביז צו דער 7-טער קלאס.
 איינשרייבונגען פאמארסקא 20 (דורכנאנג סאלע 4) אין די נאכמיטאג-שעה 3-6.

די לייטונג פון בעוואוסטען ארטאדאקסישען לעהר-אנשטאלט
„בית-תלמוד“
 פון אריעז פאסטערנא איז לאזן ערשטער בית-תלמוד פיעטריקאווער 18 טעל. 157-16 פילסודסקיענא 41
 צווייטער בית-תלמוד נאפירמאווסקי 39 טעל. 157-16 מאכט בעקאנט אז עס ווערן אנגענומען איינשרייבונגען פון תלמידים אין אונזערע פערטערטע לעהר-אנשטאלטען און גן-ילדים. עס ווערן יעצט אנגענומען מעהרערע אין בעסטערע קרעפטען און די תלמידים ווערן פערברייטערט.
 בעמערקונג: די אלטע שילער ווי אויך די נייע איינשעריבענע מוזען זיך מעלדען. די לייטונג

די 1-טע ארטאדאקסישע
 7-קלאס. לעהר-אנשטאלט
תורה ודרך = ארי
 פון יצחק פטאשניא
 נאוואמיעסקא 22 : פיעטריקאווער 64 טעל. 123-82
 שיענעוויטשא 9
 מאכט בעקאנט, אז אויפ'ן פערטונג פון די עלטערן פון איבעני-דערמאנטען ראשון איז ענדליך געלונגען צו עפענען צום שיל-יאהר 1932/33 אין צענטרום פון פיעטריקאווער 64 (שענקעוויטש 9)
 א מוסטערשאפטע
לעהר-אנשטאלט
 מיט א גן-ילדים (פרעבעל-אפטיילונג)
 אין א גרויסען ליכטיגען היינטישען לאקאל מיט אלע ספעציעלע קינדער-בעקאנטע מוסטערשאפטע און מאדערנע איינריכטונג מיט די בעסטע קוואליטעט פאר אונזערע לעהר-קראפטען אונטער דער פערזענליכער הנהלה פון די ברידער פטאשניא.
 איינשרייבונגען פון תלמידים קומען פאר טעגליך אין די שיל-קלאסע-לאיעס נאוואמיעסקא 22, פיעטריקאווער 64 פון 2-9 און 7-4.

קאמוניקאט
 צו אלע דאמען-מאגאזין-שניידער-מייסטער אין דערמיט מאכען מיר אייך בעקאנט, אז דאס קאנעקציע-געשעפט **כושאנאוויטש און וואלמאן** איז ערקלערט פאר פערטריקאט. מיר ווארענען אלע חברים פון דער דאזיגער פירמע קיין שום ארבייט נישט צו נעהמען.
 גלייכצייטיג מעלדען מיר, אז אלע חברים, וואס ארבייטען פאר דען פירמע, לעווין און אייזען מוזען אונטערזינגען ערשיינען זינשאנג, ד. 4/טען סעפטעמבער פונקט 8 א זיגער אונטער. מיט אכטונג
 5300 די פערוואלטונג פון פאמארסקא 53

צו דער חתונה פון מיין פריינד
סאלע פוקסמאן
 מיט פרי. באשא ראזענצווייג
 ווינטשט פיל גליק און א פרידליך צוזא-מעגלעכען.
 מ. רייך.

צו דער חתונה פון אונזער ליבען פריינד ה'
גאדל מידלארזש
 מיט פרי. סאלע קערש
 ווינטשען מיר א פערזענליכען מול-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.
 פ629 וואלף רעדליך, יצחק ליטוויין

צו דער חתונה פון אונזער ליבען פריינד ה'
גאדל מידלארזש
 מיט פרי. סאלע קערש
 ווינטשען מיר פיל גליק. זאל איינער לע-בענס ווען מיט רויזען בעצירט זיין.
 שמואליק גראנקוויטש
 לייבער פערנעבוב

מול-טוב
 ווינטשען מיר אונזערע בעסטע פריינד
פאמיליע בי"ן
 צו דער האכצייט פון זייער ליבען ווהן און אונזער גוטען פריינד
 שרגא מיט פרי. יונה האלמריכט
 וועלכע איז פארגעקומען אין תל אביב גלייכצייטיג ווינטשען מיר דעם יונגען פאר גליק און צופרידענהייט אויף זייער נייטע לעבענס-וועג.
 פאמיליע ביאלעק.

אויפפאדערונג.
 שרה פון פאלודניאווא 59
 ווערט אויפגעטרארט אפצוגעבען דעם קראנקע מעטער זיין געזר.
 8829

הלמודים בבית-ספר
 של
יצחק גאלדבערג
 (ALEJA 1-go MAJA 23)
 התלמידים תלמידים חדשים
 עודם מתקבלים
 5235

בעהאנטמאכונג.
 צו פערדינגען ענצעלע שטיבען און שטיבען מיט קיכען און אפטרעט-געלט
סטארע שיקאווסקי גאס 16
 עס ליגט ביי דער בושעוויטשער גאס 64, צופאהר מיט'ן טראמוואי 1 און 6.
 פ129

Dr. I. DYNIN
 med.
 Chor. uszu, nosa, gardla i krtani
POWRÓCIŁ
 6-go Sierpnia 30, tel. 153-85. od 5-7-ej.

Dr. Wajnberg
 ספעציאליסט פון הארץ, און לונגען-קראנקהייטען
 ציינעל-גאס 11, טעל. 126-02
 נעמט אן פון 10-9 פרייה, 3-4 און 8-9 אווענד.
Dr. med. J. GOLDBERG
 ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען
 צוריקגעקעהרט
 Śródmiejska 20, tel. 186-13
 נעמט אן פון 11 ביז 1.

דעם טיפסטען בילייד דריקען מיר
 אויס אונזער חבר
בערל ליבערמאן
 צוליב'ן טויט פון זיין
פאטער
 זייט געטרייסט!
 די ארבייטער פון ווערקשטעל
 שלאמאוויטש קאמיטע 1.

דער פירמע ה. מ. ראדזאנאווער
שיר-געשעפט
3 נאוואמיעסקא
 צוליב'ן אפגעהאלטענעם געהן פרויסטויענדיג די אויסלענדישע פראדוקציע ווינטשט ער פארגאסן אין זיין ווייטערדיגע ארבייט. ז. פייג, נאוואמיעסקא 5.

מיר בעגריסען די פירמע
 ה. מ. ראדזאנאווער
שיר-געשעפט נאוואמיעסקא 3
 צוליב'ן גרויסען זיג, וואס ער האט אפגעהאלטען. דאס בעווייזט אז מיר זיין פריינד אויסארבייטונג און ביליגע פרייען האט ער די מעגליכקייט צו קאנקורירען מיט אויסלענדישע סחורות און גלייכ-צייטיג בעשעפטיגען גאר אינטערעסע ארבייטער.
 מירשמיין און האפענבערג נאוואמיעסקא 3

זייט בעגריסט ה. מ. ראדזאנאווער
שיר-געשעפט נאוואמיעסקא 3
 זייט פון זיג צו זיג, ווייל אייער מיט גרויס קאמפארט איינגעפאר-דענט געשעפט, ווי אויך די גוטע קוואליטעט פון די סחורות, און די ביליגע פרייען דאס איז פאר אייך די בעסטע גארשטימע, און ווינטש אייך ווייטערען ערפאלג.
 פירמע פריי.

פיל אנערקענונג דער פירמע
ה. מ. ראדזאנאווער
 פאר אייער אויסהאלטען אין שטיין אויף דער וואג!
 דער בעסטער בעווייז-איהר זענט געבליבען דער זיגער
Trójkąt פירמע

דער פירמע ה. מ. ראדזאנאווער
שיר-געשעפט
3 נאוואמיעסקא
 ווינטשען מיר ערפאלג פאר זיין דויערהאפטע אויסגעהאלטענקייט, און בלייבענדיג דער זיגער און שטארקערער.
 פירמע ויסמאל, אנראדאווא 9.

זייט בעגריסט ה. מ. ראדזאנאווער
שיר-געשעפט נאוואמיעסקא 3
 צוליב'ן אפגעהאלטענעם געהן, דאס בעווייזט דעם צוטרוי, וואס איהר האט זיך געשטען אויפ'ן לאדזער מארק מיט אייער פרייער אויספארבייטונג און ביליגע פרייען.
 פירמע הירש.
דאנהאזאנאנג.

מיר דאנקען ופהר דעם ה' ראדזאנאווער, שיר-געשעפט, נאוואמיעסקא 3, וואס גאר דורך זיין גרויסע ענערגיע אין דער שיר-ברענענע זיך געשעמען דעם פולען צוטרוי פון דער לאדזער בעפעלקערונג געלונגען צו בעקעממען די אויס-לענדישע שיר-קאנקורענץ און א דאנק דעם ווייטער צו בעשעפטי-גען א גרעסערע צאהל שוסטער און שטעפער ווי אויך אנדערע איינלענדישע ארטיקלען פון די שיר-ברענענע.
 אין נאמען פון א גרופע שוסטער און שטעפער אברהם מאראוויטשקי, שמואל גראביע, יוחאל פריינדליך, לייביש באנקער.

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA
 Towarzystwa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Tech-
 nicznej wśród Żydów w Łodzi
Pomorska 46/48, tel. 163-80
אחסיילונגען: מעכאנישער, עלעקטראטעכנישער און וועבעריי.
 אומגעלונגען פון קאנדידאטען אויפ'ן ערשטען קורס נעהמט אן די קאנצענטראציע פון דער שולע יעדען טאג פון 10 פרייה ביז 2 נאכט. 5168

7-mio kl. szkoła powsz. prywat. Nr. 19.
 אין דער בעוואוסטער 7-קלאס. שולע פון
א. עדעלשטיין, סאלנא 9
 ווערען אויך דעם שול-יאהר 1932/33 אנגענומען שילער אין אלע קלאסען יעדען טאג פון 10-1 מ.מ. און פון 7-4 אווענד.
 אין דער שולע ווערט געלערנט א חוץ די פלעגמיינע למודים, עברי, חומש רש"י, נ"ך, משניות, שלחן-ערוך און גמרא מיט תוספות דורך די בעסטע לעהרער און מקדמים. א ספעציעלע זאכט ווערט געלייגט אויף יודישע געשיכטע און העברעאישע שפראך.
 די ערצהונג איז א שטרענג-רעליגיעזע.
 האט לאקאל איז פארברייטערט, פריש רעמאנטירט און ס'איז ערשטענס די VI קלאס.
 די שילער ווערען פארגעברייטעט אין אלע יודישע גימנאזיעס. בעמ. : אין פארגעברייטונג-קלאס (גן-ילדים) ווערען אנגענומען קינדער פון 5 1/2 יאהר אן מיט הנהלה-פרייען.
 פייטער: י. עדעלשטיין.
 5197

ד"ר מעד. EYCHNER JAKOB איניריר קראנקהייטן צוריקגעקעהרט שרוםיעסמא 12, מעל. 24-111.

בעקאנטמאכונג לויטן בעשלוס פון 31.8.32 ווערט הירש נאניאנסקי, זשעלאנא 39, אויסגעשלאסן פון אונזער פערמיט און אלס מיטגליד, פאר בעלידיגען די פערזאנלעכע און די יודישע קאמיטע, און האנדי לען בעגען די אינטערעסן פון פראוין, דאס אויסשליסן קומט פאר לויט אונזערע סטאטוטן פארט, 10 לייט, C, D און ארט, 25. די פערזאנלעכע פערזאנלעך פארט, 41, פיעטריקאווער.

שיידען אלער ארט שיי, שנעל און ביליג קריגט איהר נאר אין שילדענמאלעריי, ליטעראטור, שוין יאקובא 5, בעזונדער אין צו בעקומען רעקלאמען אויף ליינונגן און בריסטל, סאנעל מיט אריגינעלע טעקסטן און אויפשווערן פאר יעדער בראנשע. 8129

DR. J. SUDYA med. ספעצ. ארצט פאר אקוסער און פרויען-קראנקהייטן זשעלאנא 30, מעל. 115-27. נעחמט אן פון 4 - 7 נאכט.

בעקאנטמאכונג איך מאך בעקאנט מיין ג' קליניקען, און אין מיין פאטאגראפישען אטעליער אין איצט אדורכנעפיהרט געווארען א גרינדליכער רעמאנט, ווי אויך גאנץ נייע דעקאראציעס און שיינע קאסטיומען. אויך מיהר אויס די שונטע צערייט ווי אין נאטירליכע סארבען צו זעהר מעניגע פרויען. פאם-פאמאנראפיעס, צו טראמוואי, ווי אויך צו אלע ארט מאטרי-קילעס. שילער האבען זעהר גרויסע הנחת אויף אלע ארט פאטאגראפיעס. איך נעם אויך אן אפאטאגראפיע צערייט, עס ווערט אויך פרגרעסערט פון קליינע פאטאגראפיעס אויף גרויסע בילדער, אויף די נייעסע אפאטאמען ווערט אויך אויסגעפארטיגט די צערייט און די פינקטליכקייט אין געזיכערט. מיט אכטונג ארטיטישער פאטאגראפישער אטעלייר „POLONJA“, לאדו, יערזשענא 11, אינה: דופל, פאטאגראפ. גוטערמאן. צופאהר מיטן טראמוואי נומער 3.

אמביליגסטע און רעיעלסטען קויפט מען

מעמאל-בעמען, פאטראצו אלערארט הינדער-וועגעלעד אין א גרויסען אויסוואהל וויזשימאטסקעס, איז-קאסטענס, עלל-בעמען-אסטענס Perfekt א. ד. גל. ביי דער עלטסטער פירמע J. B. WOŁKOWSKI פאבריקס-לאגער.

לודז, Narutowicza 11, tel. 137-70. בעמערקונג: ס'ווערען אויסגעבארגט בעטען אויף זומער-אוינונגען.

PLAC z BOCZNICĄ znajdujący się przy st. Łódź-Kaliska dogodnie położony do śródmieścia do wynajęcia na przystępnych warunkach. Zgłoszenia sub. „Plac“ uprasza się składać w biurze ogłoszeń Fuchsa, Piotrkowska 50. 5267

Pierwsza w Łodzi prywatna Szkoła Pracy 7-kl. koedukacyjna Szkoła Powszechna ORAZ Gimnazjum Męskie Humanistyczne ZENONA POZNERA Zawadzka 1 (centrum miasta) III p. (windy) tel. 287-27. Przy gimnazjum przedszkole pod kierownictwem d-rowej Marji Langerowej CZESNE OD 20 ZŁ. MIESIĘCZNIE. 5218 Nauka się rozpoczęła. Zapisy trwają.

לויקסום = שיד פאר דאמען, הערן און הינדער צום בעפארשטעהענדען סעזאן עמפעהלעט CH. GOLDBERG 28 פיעטריקאווער 28 פערקלענערע פרויען / די נייעסע מאדעלען / גארנאמירטע צערייט

די בעוואוסטע פרוואמע שולע פון ב. האמער לאדו, פילסודסקיעגא 45 מאכט בעקאנט די ג' עלטערן, און צום שול-יאהר 1932/33 איז פרעפונעט געווארען א 6-טע קלאס. דאס פראגראם פון דער שולע נעמט צוים א חוץ די אלגעמיינע לימודים אויך די העברעאישע שפראך (חומש, תנ"ך, תלמוד) אין ברייטען פערנעהם. די קינדער בע-קומען א זארגפאלטיגע פארברייטונג אין יודישען גימנאזיום זאזוי אין צנד. מיטעל-שוין, בעמערקונג: דער לאקאל איז פרגרעסערט און גענצליך רעמאנטירט. פאר קינדער פון 6-8 יאהר איז פעהרן א מוסטער-האסטע פרעבעל-שולע. אפגערעכנט פון גאנץ שילערס אין אלע קלאסען קומען פאר בעליגן פון 10 ביז 2 און פון 3 ביז 7. 5266

אתרוגים מובחרים מארץ-ישראל זעהר ביליג צו בעקומען אויף הורט זשעראמסקיעגא 53, וו. 1.

Mieszkanie 2 pokoje z kuchnią z wszelkimi wygodami POSZUKIWANE. Oferty do administracji sub. „J.S.“ 4884

פאהרען אויף א ראווער קאנסטרוקציע זיך לייכט אויסלערנען אויף דעם איינציגען וועלאדראם, קאנסטאנטיןער 16 ס'ווערען אויסגעבארגט ראווערע אויף שעה'ן און טעג. עס ווערען אויך אויסגעפיהרט אלעליי ראווער-רעפעראטורען סאליד און ביליג. אפטן פון 8 פריה ביז 10 אָווענד.

אויסאגענישע שווייטונגען מעמאל-בעאר-בייזונגען שלאעסריי-ארביימען מאשינען - מיילען ייהרס אויס ביליג J. REDER, Łódź קאנסטאנטיןער 11/13

לאנג-יעהיגער געריכטס-סעהרעטאר שרייבט און עלעדדיגס אלפרעליי ביטעס, אנהאלגעס און מלאוולעס ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס (אפייע-קאנסטווע), שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויס'ן יאהר 1932

ב. מאן פיעטריקאווער 10

שייטלעך שרינדען ווי אויך פערטיגע שיימלען צו ביליגע פרויען ביי פרוי ב. פארזושצא, קאמיענא 5 2-טער הויז, לינס, 2-טער שטאם

די בעוואוסטע פרוואמע שולע פון ב. האמער לאדו, פילסודסקיעגא 45 מאכט בעקאנט די ג' עלטערן, און צום שול-יאהר 1932/33 איז פרעפונעט געווארען א 6-טע קלאס. דאס פראגראם פון דער שולע נעמט צוים א חוץ די אלגעמיינע לימודים אויך די העברעאישע שפראך (חומש, תנ"ך, תלמוד) אין ברייטען פערנעהם. די קינדער בע-קומען א זארגפאלטיגע פארברייטונג אין יודישען גימנאזיום זאזוי אין צנד. מיטעל-שוין, בעמערקונג: דער לאקאל איז פרגרעסערט און גענצליך רעמאנטירט. פאר קינדער פון 6-8 יאהר איז פעהרן א מוסטער-האסטע פרעבעל-שולע. אפגערעכנט פון גאנץ שילערס אין אלע קלאסען קומען פאר בעליגן פון 10 ביז 2 און פון 3 ביז 7. 5266

Dr. B. Robinzon צוריקגעקעהרט פיעטריקאווער 10, מעל. 131-86 נעמט אן פון 4-3 נאכט, און פון 7 1/2 - 6 1/2 נאכט

Dr. med. S. DRUEBIN POWRÓCIEŁ przyjmuje w klinice 6-go Sierpnia 15-17, tel. 153-10 od 10-12 i od 4-6 Piotrkowska 124, tel. 213-02.

Lekarz Dentysta H. JANKOWSKA-LIFSZYCOWA האט בענייט די אויסגעהען אין דער לעטשניצע „POMOC“ אלעקסאנדראוסקא 1 פון 10-1.30 בייטאג.

Kursy Kroju, Szycia i Robót Ręcznych Tow. Utrzymywania i Popierania Szkół Rzemieśln. dla Dziewcząt w Łodzi ul. Mielczarskiego (Szkolna) 24 Przyjmują zapisy na wydziały: Bielizniarstwa, Hatciarstwa, Krawieczyzny Kancelarja czynna od godz. 8-13 i 16-18

Dr. med. D. FRID צוריקגעקעהרט אינערן און קינדער-קראנקהייטען. שטענעוויטש 37, מעל. 224-78 נעמט אן פון 4-6 נאכטיאגן. 8119

שייטלעך שרינדען ווי אויך פערטיגע שיימלען צו ביליגע פרויען ביי פרוי ב. פארזושצא, קאמיענא 5 2-טער הויז, לינס, 2-טער שטאם

Doktor Łagunowski Piotrkowska 70 i róg Traugutta Tel. 181-83. choroby skórne, weneryczne i moczołciowe. Naświetlania promieniami Roentgena Przyjmuje od 1-ej do 2-iej od 6 do 8³⁰ w., w nief, sielę i święta od 9 do 11³⁰ rano. Oddzielna poczekalnia dla pań.

שייטלעך מיט פארזעהר שרינדען און פערטיגע שיימלען ווערען פערשקלעסיג און רעפארטירט אויסגעפיהרט אויך א גאנצליך א צייע ציי הערש, סקוועראווא 15.

דער שניידער-צעד איז לאדו מאכט דערמיט בעקאנט, דאס דינסמאן, דעם 9/9, 8 א זיינער אין אָווענד וועט, אין אייגענעם לאקאל פיעטריקאווער 20, סאָרקומען א גרויסע פאר-פערזאמלונג פון מיטגלידער און נישט-מיטגלידער פון צעך, פון דעמען-שניידער-מיסטערס בעשטעלעט. מאג-ארדנונג: 1) די לעגע אין סאָן; 2) די לעגעטע טעקטיק פון קירושנער אין בעצוג צו די שניידער-מיסטערס; 3) די פערזאדנונג וועגען ביכער-פיהרען פון האנדווערקער; 4) פרייע פארשלאגען. צוהייב דער וויכטיגקייט פון סאָג-ארדנונג בעטען מיר אלע דעמען-שניידער-מיסטערס בעשטעלעט פון אינזער שטאָט צו קומען מאַסענווייז אויף דער פערזאמלונג. די פערזאמלונג פון שניידער-צעד אין לאדו, פיעטריקאווער 20. 5293

בעוואוסטע פעלד-בעטז „Palme-Patent“ וואָס זענען אלעמען בעקאנט מיט זייער פראַקטישקייט און דויערהאַפטיגקייט מיט אַ גאַראַנטירטע אויף 3 יאהר ווי אויך לעזשאַקעס, פעלד-בעטלעך און פעלד-בענקלעך מאַטראַצען געבעטע שאַטקאווע, האַנאָדיסקע האַזעמטעס, טאַפּטשאַנעס בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאַבריק לאדו, פוילנאצנא 24, טעל. 85-113

קלעפסידרעס צו זעהר ביליגע פרויען נעחמט אז די דרוקעריי פון „נייעם פאלהסבלאט“ די סלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערמיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאם.

פאקטישע דיקטאטור אין דייטשלאנד

גרויסער אינטערעס אין דער וועלט צו די דייטשע פאליטישע געשעהענישע



דער דיכטער לעאנארד פראנק אין אלט געזונט
דעם 50 יאָר.

דער האמף נעגז ארבייטס- לאזיגייט אין איטאליע מוסאליני וויל פערדאלפען די צאהל בעאממע

ד.י.מ. 1 (ספ. טעל.)

די פאליטישע רעגירונג און ספעציעל מוסאליני איז איצט פערנומען אויסשליסליך מיט דער פראגע פון ארבייטסלאזיגקייט. אין איטאליע זענען איצט פעהרן ביי א מיליאן ארבייטסלאזע, אזוי אז דאס איז פאר דער רעגירונג א ברענדיגסטע פראגע. ווי בעקאנט, האט די איטאליענישע רעגירונג אריינגעברענגען אין אינטערנאציאנאלען ארבייטס-ביראג ביים פעלקער-בונד א פראיעקט איינצופיהרען א 40 טעז'דיגע ארבייטס-וואך. איצט ארבייט אויס די איטאליענישע רעגירונג אן אינטערעסאנטען פראגע יעצט וויאזוי צו פערקלענערן די צאהל ארבייטס-לאזע צווישען דער אינטעליגענץ. מוסאליני פרא-יעקטירט צו פערגרעסערן אויף דאפעלט די צאהל בעאממע. ווייטער ווערט פראיעקטירט צו העלמען מיט אלע מיטלען דער אינערליכער קאלאניאליזאציע. עס וועלען קאלאניאליזירט ווערען די ראיאנען אין אי-טאליע, וועלכע מ'קען איצט בעארבייטען א דאנק דער מעלאריאציע און א גרויסער טייל פון די אר-בייטסלאזע וועט אריבערגעפיהרט ווערען אין די קאלאניעס פון צפון-אפריקע. דערמיט קלערט מען קייט און צו ענטוויקלען די קאלאניעס.

פארק, העלענאווי

א נאכקוהר פאר
פון 5 נאכמיטאג
בין 12 בינאכט
יעצט צוריקגעקומען
אין בעסטען, שענסטען,
בעקוועמסטען און בעליב-
טען טראדיציאנעלן פערוויילונגס-גארטען העלענאווי.

מארגען, שבת, פון 5 ביז 12
א גראנדיעזער פעסטיוואל-
אווענד פון הומאר! נעמט בחנם!
לעזט און שטימט דעם מארגענדיגען ריזען-פראגראם

איינמאל און גוט!!!

5 נאכט. וועט אויף דער קאמפאני פון דעם יוגען
סאלאנסטולען קאפעליטיסער פעמרושקא דער
גאנצער סימפאנישער ארקעסטער פון 35 סאליסטען
מהנה ויין דעם עולם מיט א ספעציעלען נייעם איינ-
סערעסאנטען קאנצערט-פראגראם.

7 אווענד, פליך-א-הלאה! דאנטינג,
טענץ אויף דער לופט (אויף א ספעציעלע פאלדאצע).

9 אווענד ארטיסטען-פאראדע
און א זעהר פעהרליכע קאמפארט-רעווי פון טעאטער-
שפיל, הומאר, סאטירע, ווייץ, גלייכווערטליך,
סענקעס, לידלעך און טענץ און

Grunt się nie przejmować!
מיט אטייל פון א נאנץ נייע טרופע פון די בעסטע
רעווי-ארטיסטען.

10.30 אווענד - א גרויסע טענץ-פערוויילונג
א.נ. "צייט איז גערד"

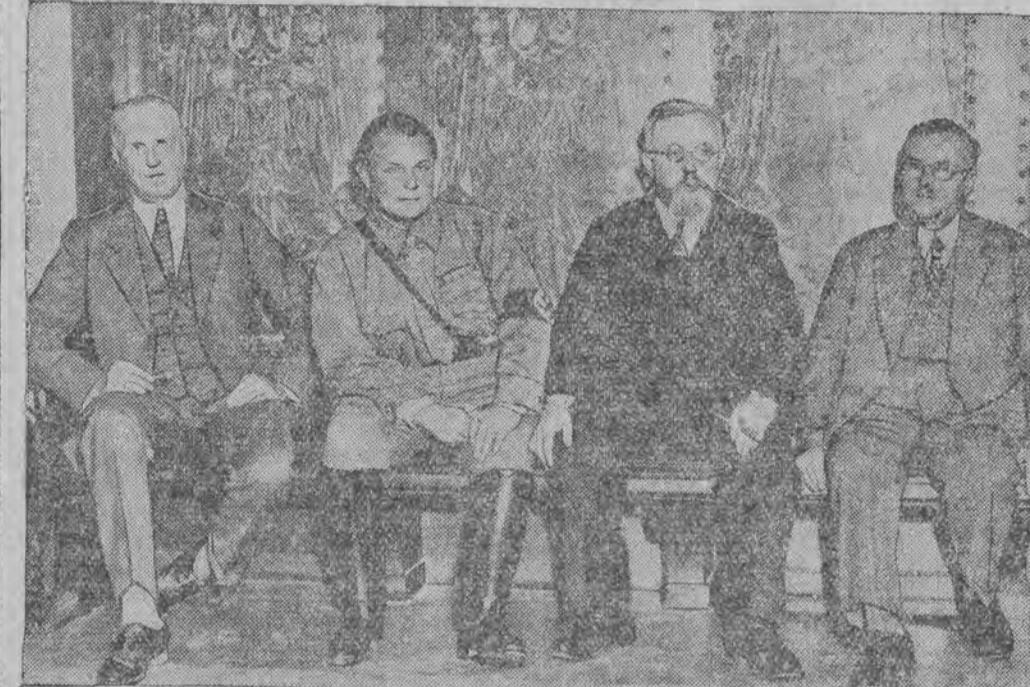
גראנטירט קיין איין דאנטינגע מינוט.
נאנץ! א יום-טוב פאר הינדער!
איבעראשנדע אטרעקציעס, איילומינאציעס,
ספעציעלע עפעקטופולע פראגראם.

אכטונג! לאזט נישט דורך די מארגענדיגע איי-
אינטיגע גינסטיגע בעלבענהייט און בעסטעלע אייך
מיט אייערע פריינד און בעקאנטע אויף דעם קאלע-
סאלען פערוויילונגס-אווענד אין העלענאווי פון
5 נאכמיטאג ביז 12 בינאכט.

ס'קאסט נאר
1 זל. א פילעט
קינדער אומזיסט
בילעטען צו בעקומען
אין קאסע פון העלענאווי
פון 3 נאכמיטאג אן.

מיט די פאליטישע פארטייען האט געוואונען דער
קאנצלער דערסאר, ווייל ער האט בעקומען פון
פערזענלעך די פולמאכט סינאדורעאלאזען דעם
פארלאמענט. די יזינג פון רייכסטאג האט פשוטן,
אז סיי די היטלעראוועקס, סיי די אנדערע פאר-
טייען געברענגען דעם אויטאריטעט פון הינדער-
ברג'ן, דאס, וואס די נאציאנאל-סאציאליסטן האבן
אויף זיך גענומען די ראלע פון שיערס פון דער
קאנסטיטוציע און פון פארלאמענטאריעם - איז
אנאמטע איראניע.
דער ארגאן פון דער לייבאר-פארטיי, דייילי
הערצאד" שרייבט: דער פונדערמאל'פן דער

דאס נייע פרעזידיום פון דייטשען רייכסטאג



פון לינקס: גרעה (רייטש נאציאנאלער), נערינג (נאצ. סאציאליסט - פערזענלעך),
עסער (צענטרום), ראנד (בייער. פאלקפארטיי).

קולטור, טאקט, פריינדליכקייט

דער אונגעהויער וויכטיגער מאמענט פון געשענויטיגע אכטונג צווישען פוילען און דייטשלאנד, וועלכעו ס'האט אריינגעבראכט דער לופט-זיג פון פוילישען פליהער

פילאטען, וועלכע האבען איהם אפילו נישט גרא-
טירט, זיי האבען אבן געלישען א גרויסע מלה,
אויבער פון זיי האט זיך אפילו אויסגערייט. צו
דאס איז, א גרויסער ציפאל פון א קליין פאלק,
אויף וואס דער שעה פון דער דייטשער אויטארי-
טעט איהם געענטפערט, צו ווערען א קליין פאלק קאן
מען נישט רעדען, ווייל אויב ס'וואוינען אין פער-
האז 39 מיליאן, איז פאלאקען דא 32 מיליאן
אזוי אז דער אכטונג פון נישט קיין גרויסער,
אויף א גרויסער טייגונג וואס האט זיך
געווארן פון דער זיידען פון צענדליגער טויזענ-
טער מענטשען, איז פארגעקומען די עהרונג פון
דעם זיידען. דער שעה פון דער דייטשער אויטארי-
טעט פאן קעהלער האט אויסגעפארעט אלע פערזאנלעכע
אויסצורופען, הארץ, לכבוד זשוויקא, דאן האט
דייטשען אפגעהילכט א דובענדיגער, הארץ, אז די
פוילישע פאָהן מיט העם וויסען אדלעך האט זיך
אויפגעהויבען, איבער דעם פעלד, מוהק האט געווארן
שפילען, באַהן איז פוילען נישט פערלירען און

פאריג, 1 (ספ. טעל.)
די גאנצע פראנצויזישע פרעסע ווירמעט פיל
אָרט און גרויסע אַרטיקלען די פאליטישע געשעה-
ענישען אין דייטשלאנד.
„עקס דע פארי“ שרייבט, או אין פאקט,
וואס דער פריערע הינדענבורג האט צעטיילט
בעזונדערע פולמאכטען דעם קאנצלער פאן פאפערן
דארף מען איינזעהן אן אויספארערונג אויפן אד-
רעס פון פארלאמענט.
„סטי פאריווען“ האלט, אז פון די אונטער-
האנדלונגען, וואס זענען געפיהרט געווארען דורכ'ן
קאנצלער מיט היטלער'ן איז דער קאנצלער אַרטיס
קלעם זינער.

„סטי זשורנאל“ שרייבט פאסט, אז אין
דייטשלאנד הערט שוין פאקטיש א דיקטאטור.
דער פארלאמענט איז אַוואַקגעשטעלט געווארען אין
א זיג און די מלכה איז איבערגעגעבען געווארען
אין די הענט פון מענטשן, צו וועלכע די עפענט-
ליכע מיינונג האט נישט קיין צוטוי.

דער לינקער „עוון“ טרעט שוין אַרטיס גע-
גען דער פאָרשטעהנדיגער פונדערלעזונג פון
פארלאמענט, דאס וואלט געוואָרן בערעכטיגט בלויז
דאן, ווען עס וואלט אונטערגליך געווען צו שפּיען
א מערהייט, אָבער דער וויכטיגער ווערט פאקטיש
פונדערלעזונג בלויז כדי נישט צו פערלעזען,
און א מערהייט זאל געשאפען ווערען.

דער סאציאליסטישער „פאפולער“ מיינט, אז
די נייטראליטעט פון די סאציאליסטען גיט א מעג-
ליכקייט דער רעגירונג צו הענדלען אזוי ווי זי גע-
פונט פאר נויטיג, אין דער צווישען היטלער'ן און
בלייבען בלייבען די דייטשע סאציאליסטען
נייטראל.

„ער ניוועל“ שרייבט, אז אין דייטשלאנד
האָט מען, ווייזט אויס, משה צוטווי צו די שילדער
פון דער קריגס-קאָלעמיע, ווי צו דער אמ'ר
דעמאָקראַטיע.

לאנדאָן, 1 (ספ. טעל.) די „טיימס“
שרייבט, אז אין דער ערשטער וונדע פון קאמף

ביי די אָנגעשטרעבטע בעההנגען, וואס הער-
שען תמלה צווישען פוילען און דייטשלאנד, ביי דער
אונאויפגעהויערליכער הער-קאמפאניע, וואס ווערט גע-
פיהרט מצד די שאַווינטישע בלעזער פון ביידיע
לענדער, איז ממש א נחת רוח פאר יעדען מענטש
פריינד צו לייענען וועלען דער דעמאָנסטראַציע
פון פערביידיע, וועלכע איז פאָרגעקומען בעתן
זיג פון פוילישען לופט-פליהער זשוויקא ביים
איבערנאציאנאלען קאנקורס אויף פליהען צוים אוי-
ראפע, וואו א אַרמאניאציע איז געליען אין די
הענד פון דייטשען און וואו א פאלק האט אַרטיג-
ריסען דעם נצחון ביי צוויי גלענצענדיגע דייטשע
לופט פליהער.

דער קאנקורס האט זיך געענדיגט אויפן לופט
פליה פלאץ טעמפערלאך אין בערלין, עס האָבען
בשעת מעשה זיך געהאט פערזאמלעט צעהנדליגער
טויזענטער מענטשען, מ'האט אלעז געקאנט מורא
האָבען פאָר א פיינדליכער דעמאָנסטראַציע מצד דעם
דייטשען עולם, אָדער לכל הפחות פאר אַנאָנסטאָק-
טישקייט פון געוויסע זייטען, אָבער עס איז באר-
נישט געשעהען אַוועקעס, פערקעהרט, אלע שטלען
פאסט איז איין שטיי, און די האַלטינג פון דעם
דייטשען פובליקום און פון די אַפּיציעלע שטעלען
איז געווען לויבעסווערט.

א קאָרעספאָנדענט פון איין פוילישער צייטונג
שרייבט, אַז בעתן סטארט פון די לופט-פליהער, ווען
די מעגאפאנע און די ראַיאָאָפּאָרטיען האָבען גע-
מאלדען פארדער גאנצער וועלט דעם רעזולטאט
פון קאנקורס, האָבען אלע, סיי די אַרגאניזאציע,
סיי די פארשטענדיגער פון דער מאַכט, סיי דאס פוב-
ליקום אַרטיסטען וועלען דעם מאַקסימום קולטור. עס
איז נישט געווען קיין איין סאקטלאַזאָניקייט, הגם
דער דויכפאל איז פאר די דייטשען געווען א גרויסע
און פיהלברעך, די ערשטע צו גראַדלירען דעם
פוילישע לופט-פליהער האָבען זיך געאייילט די
צוויי גרעסטע קאנקורענטען פון זשוויקא, די
דייטשע פליהער פאס און מאַרויק. זיי האָבען גענומען
זשוויקא אונטער די אַרעסט און האָבען איהם
געפיהרט צום אַפּאָרט, כדי זיך אינאיינעם מיט
איהם צו פאָטאָגראַפירען, זיי דריי האָבען זיך פאר-
טאָראַירט אַנאָנימע און אַ שווער מאַל, און גע-
טון האָבען דאָס די דייטשען נישט בלויז, כדי צו
דעמאָנסטרירען זייער איינעליכקייט, נאָר דאָס איז גע-
ווען אַנאָנימירט אַינער אויסדרוק פון זייער ענט-
ציקונג און פערעהרונג פאר דעם פוילישען לופט-
פליהער. האַרציג בעגרייט האָבען דעם פאָרויסגיך
זשוויקא די פאָרשטעהער פון דער דייטשער מאַכט,
די שוויצאָרישע פליהער, די טשעכישע, זעהר קאלט
האָבען זיך צו זשוויקאן בעזיגען די פראַנצויזישע

בעהאוטמאכינג

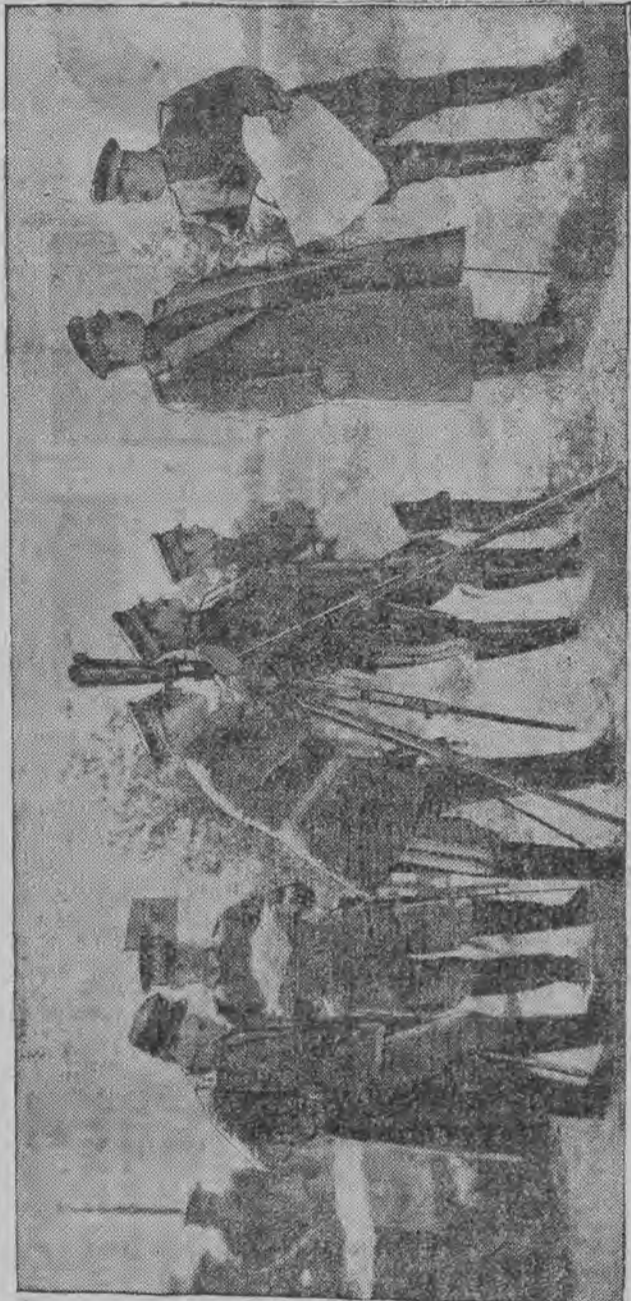
די בעוואוסטע און רענאמירטע
האנקורענץ-פערפומעריע
דריי זיבן זען

5 זאוואדוקא 5

מעל. 175-92

טאכט בעקאנט איהרע געהערטע קונדשאפט, אז פון 1-טען אויגוסט ה.
זענען די פרויען אויף אלערארט קאמעמיק
ווייטער רעדוצירט געווארען
עפפעהלט דעם רייכסטען אויסוואל פון די נייסטע פארווער
פערפומען, די פיינסטע פונדערן, מאָלעם-זייען א. א. ו.

פערפומען פון 1-טען אויגוסט
בעקומען ספעציעלען ראבאט !!!

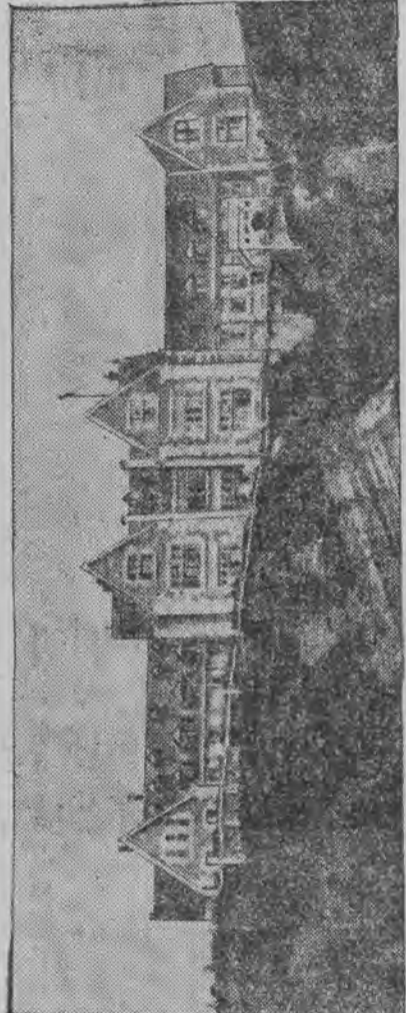


אַ פילם וואָס ווירט די בעייזמטע שלאכט ביי טאנעבעריג און אַנדלויב פון וועלט־קריג. אויפן בילד: הונדערטער און זיין שטאב. געבען הונדערטער און זיין שטאב (ערשטע וועלט צווייטע און הונדערטער).



אויבען לינקס: די צוויי צומעיקאנישע פלייער-מאדעליס און לאזע סאדען, האָבען זיך געפאלן פון 196 שעה אין דער לופטער.

אונטער לינקס: דער באַמב־פּלאַן אין מאַט־דאָם, וואוּ ס'האָט פריהער געלעבט דער ייִדישער קריגער־פּאָל און פּע־וואַנדער־געוואָרן אין אַ מוזע.

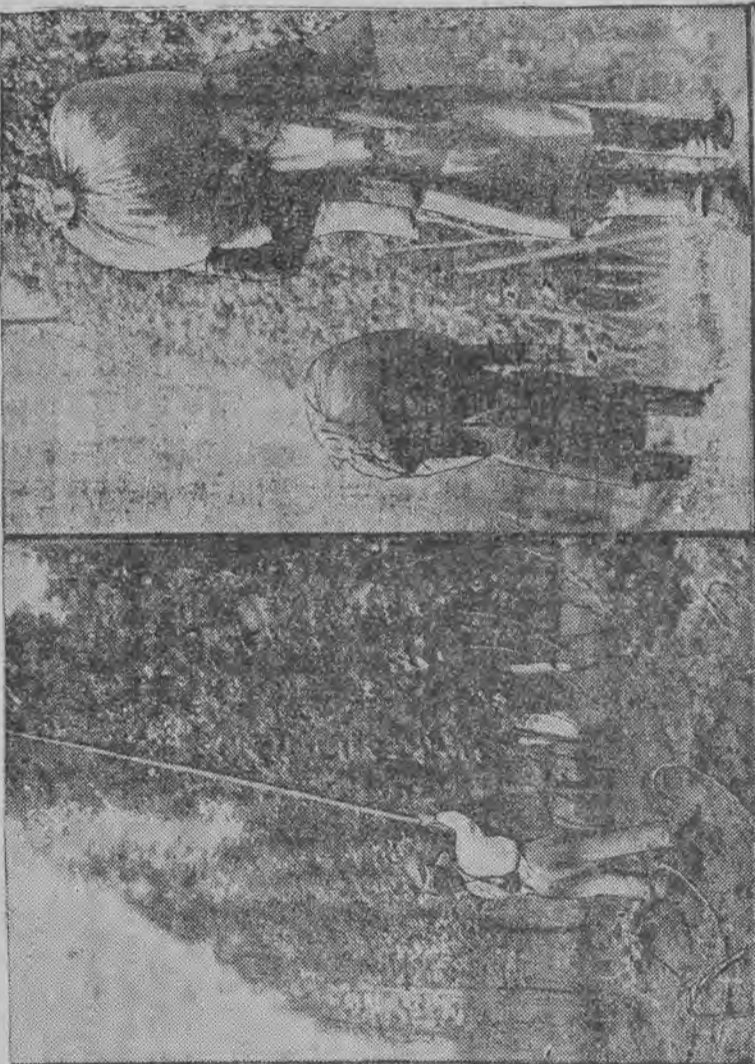
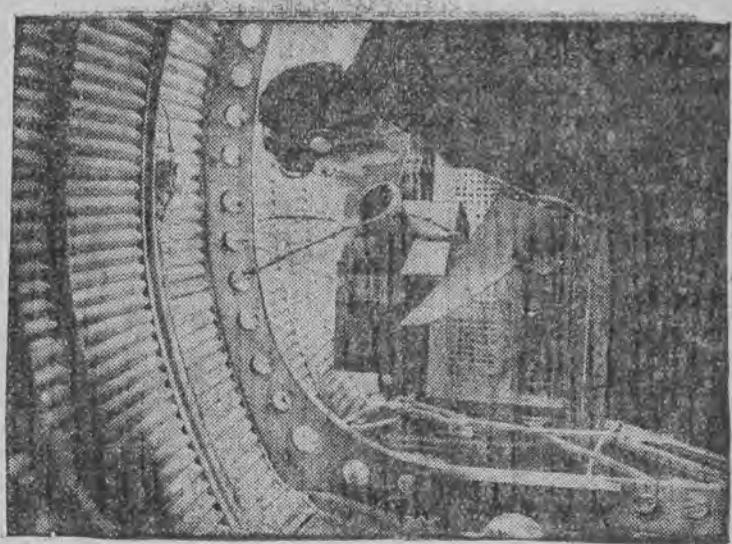
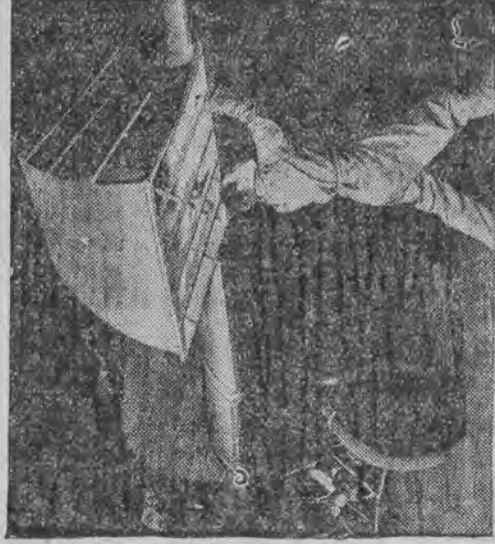


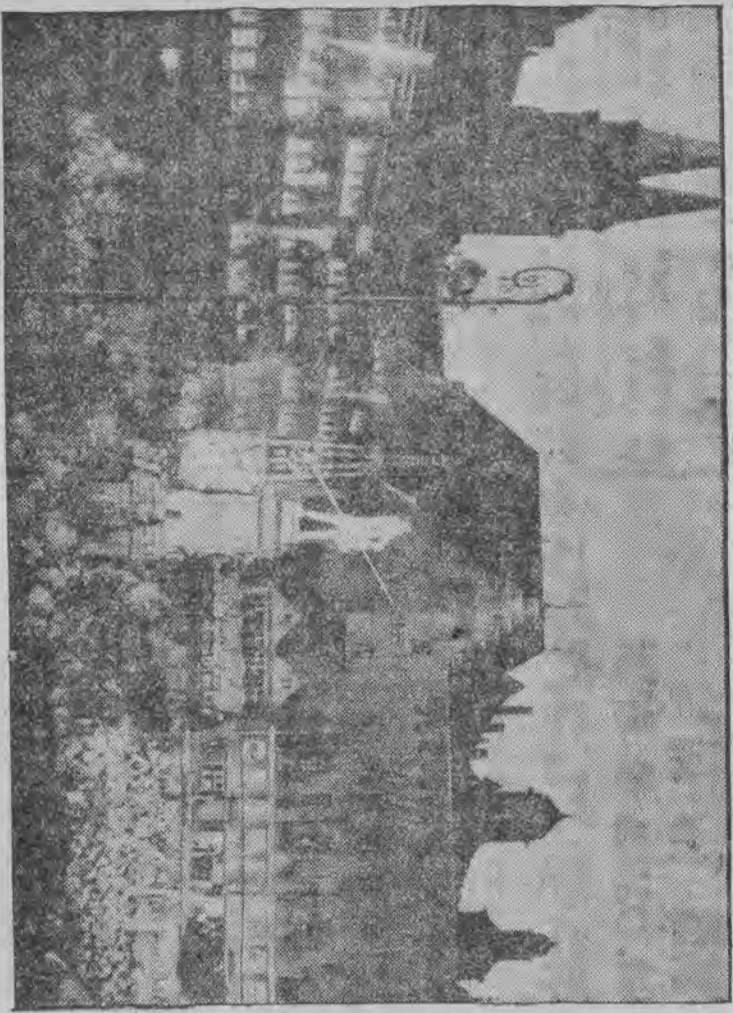
אויבען לינקס: אַ סצענע פון באַלע־טאנאנצער, „באַלע־טאנעס פּעסל“, וואָס ווערט אויפגעפירט אין דרעזדען, לויט מאַטיווען פון 18טן יאָרהונדערט.

לינקס אונטער־לינקס און אונטער־לינקס: דער קאָנסטרוקטאר סאבלאַטעב האָט קאָנסטרואַר־אַנאַליזע־טאָנען, דורך וועלכער מ'וועט קאָנען רעדען פון אַנאַרעאָפּ־לאָן, און אַ מיליאָן רעדען און אַ קילאָמעטער אײַנס.

אונטער־לינקס: שלאָס פון געווי. שפּאַנישע קעניג־אַנאַטער־אַנאַליע, זומער־אונטער־לינקס.

אונטער־לינקס: בילדער פון האַפער־שניט אין דרום־דייטשלאַנד.





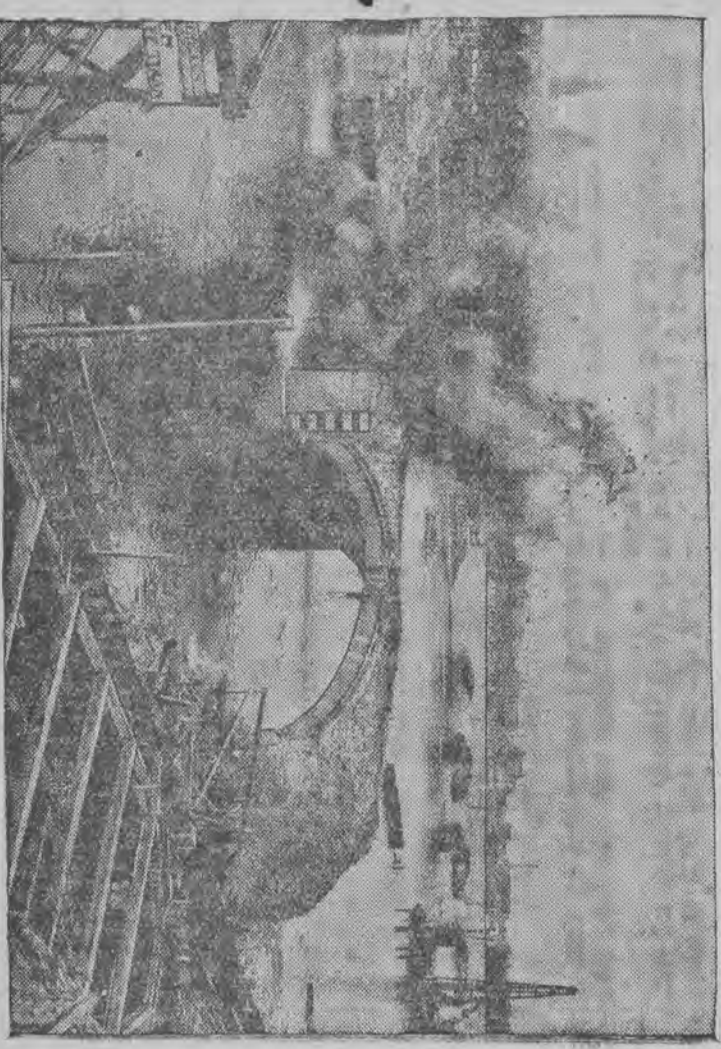
פֿעלדלעך קעמרה פּוּלְקאַט, וואָס פֿעלדלעך פּאַרלעמאַט



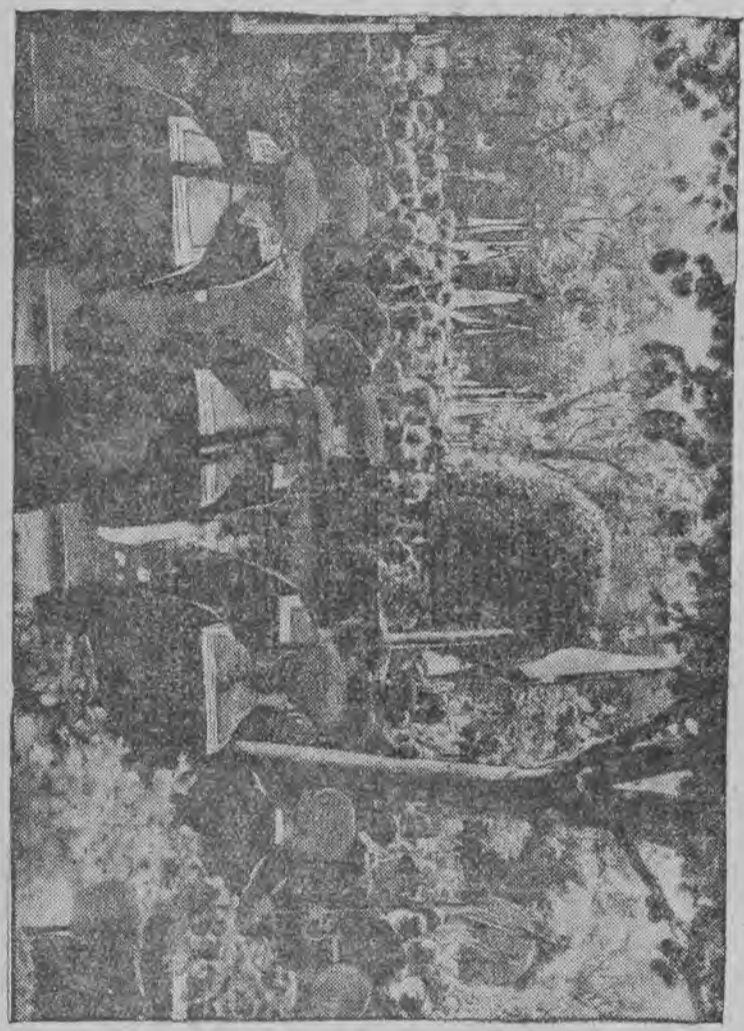
אויפֿגעבן, לויטן: גרויסע פּאַרלעמאַט אין ווערענע
אום אַנדערשן פון שווערלישען קעניג גוטמאן אַרץ
(דער קעניג האָט מיט 300 יאָהר צוויי אַפּאַרעטע-
וועט די שטאַט פון פּאַרלעמאַט בעזען קיינ,)



אויפֿגעבן, לויטן: מאַיאָ פאַן לענדע, אַנדערש-
וועט טרעפֿן אויפֿן געפֿעט פון קינדער - ווילן
אין געשטאַרפֿען.
אין האַלאַנד ווערט אויפֿגעבן
אַ פּאַר אַרבעטן טיילן סאַטאָ, אין ווערענע-גרוינד
וואָס פון שוין ווערען די יאָ - געפֿעטע פּאַר.



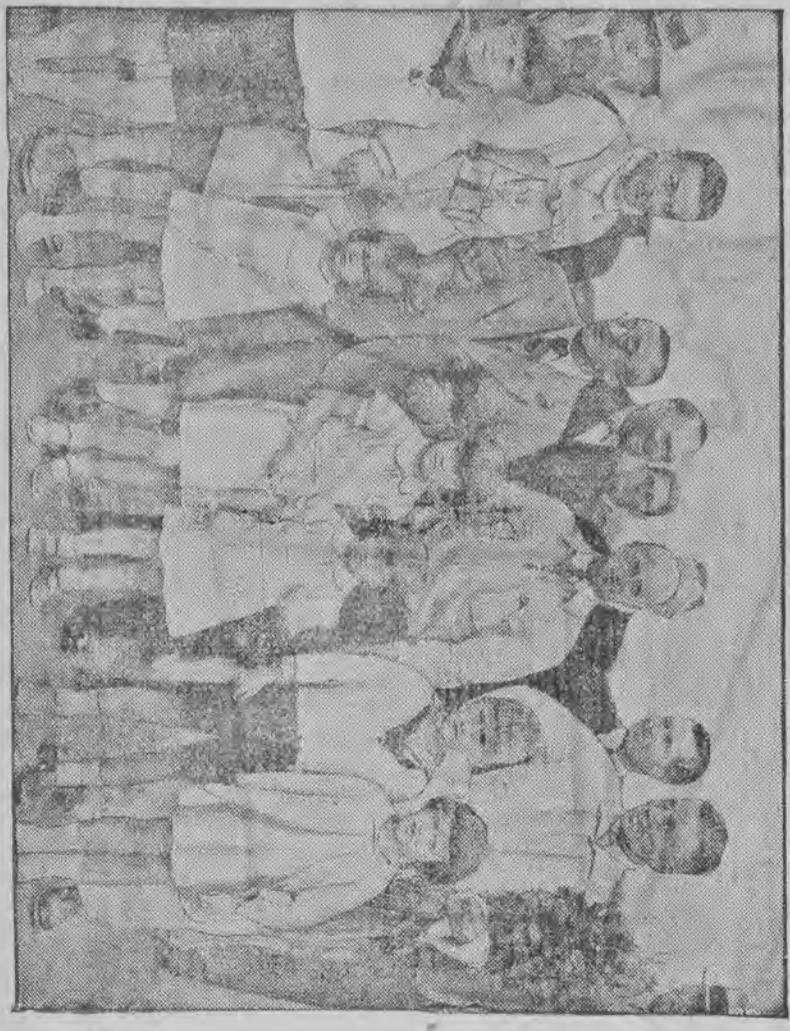
וויסנשאַפֿט - סאַלאַטען טראַגן די טרונגע פון
אַ פּאַרלעמאַט - גראַמאַ-קריפֿן.
וואָס פון גייסטליכען
וואָס פון גייסטליכען



אויפֿגעבן, לויטן: גרויסע פּאַרלעמאַט, וואָס אַרץ
דע אַרץ דער שליסטליכע פון געפֿעט - יאָהר
אין פּאַרלעמאַט.



אויפֿגעבן, לויטן: גרויסע פּאַרלעמאַט, וואָס אַרץ
גער אַרבעטן אַרץ פּאַר וואָס געפֿעטען דעם וועלט
ווערען, שווערליכע 100 שעה אַרץ אַרבעטן.



אלטע יודישע הויפט-פריוילעגיעס

אין דער אמאליגער פוילישער מלוכה

פון ד"ר משה שאר

13-טען יוני 1661.)

41. אין הלאה געשטענען מיט אנדערע פריוילעגיעס פון דער היינטיגער פונקטען, און וועלן פון דער היינטיגער פונקטען, און וועלן געווען די גרויסע פריוילעגיעס-מגילה פאר כלל יודען פוילענדיש, ווי מ'זעהט ארויס פון די חתימות פון פטליכע שפעטערדיגע קעניגן אויף איהר - ענטהאלט דער באנד אויך דעם תמונת פון פטליכע שפעטערדיגע וויכטיגע פריוילעגיעס, און מיטן 16-טען יאהרהונדערט ביזן לעצטען קעניג סטאן גיסלאווע, וועלכע בעריהרען אויך די עיקרים פון דער פאליטישער און עקאנאמישער לאגע פון אלע יודען פוילענדיש, און זענען געווען מיט דער פריהערדיגער אין איין נומערציע: זיי האבען 17 פונקטען (25 - 42); פון דעם ווייזט אויס, אז די קעניג פריוילעגיעס זענען געווען מיטן חידושים און פערבעטערונגען צו יעדער הויפט פריוילעגיע קאזימירס דעם גרויסען, דער לעצטער טייל ענטהאלט ערך פריוילעגיעס פונם 16-טען יאהרהונדערט, וועלכע בעריהרען נאך די קראקאווער קהלה מיט יעדער הויפט פריוילעגיע קאזימירס דעם גרויסען און מיט איהר אינהאלט בעשעפטיגען זיך אלע, וואס בעארבייטען די געשיכטע פון די יודען אין פוילען, איבערהויפט ד"ר יצחק שיפער אין זיין העברעאישער איבערזעצונג און בעארבייטונג פון גרעץ'ס געשיכטע (זעה דאס) בעזונדערס וויכטיגע זענען יעדע חידושים און פערבעטערונגען (25 - 42), וועלכע שטאמען מיטן 17-טען יאהרהונדערט, און קעניגס זיגמונד-אויגוסט (1548-1572) סטעפאן באטארי (1576-1586) און ווילדיסלאווע דער פערטער 1633 - 1648) נאך פון די דאזיגע וויכטיגע געוועזענע וועלן מיר דאן רעדן, ווארים זיי האבען א געוויסע שייכות אויך צו דער געשיכטע פון אונזערע טעג, ווי ווייזט אונז קלאווער, אז די אלטע פוילישע מלוכה האט בעשיצט די יודען א סך מעהר פון דער היינטיגער; א סך פון די דאזיגע געוועזענע זענען ווערט, אז אונזערע דעפוטאטען זאלען זיי פארלענען בפרהסיא פון דער סייסקאעדיע, צו דער ווייזען די געוועזענע, אז זיי פאלגען נישט נאך מיט זייערע יודען-פריוילעגיעס געוועזען דער טראדיציע פון זייערע פאטערס; אפשר וועלען זיי תשובה טון...

שטראף זיין געבן פערטענען ווערט קאנפסקירט פארן קעניגס אוצר (איבערגעשריבען פון דעם בעפעל פון קעניג זיגמונד אויגוסט, וועלכער אין געגעבען אין ווארשא דעם 23-טען מאי, 1571, און 5 פאלגענדיגע זכיות-פריוילעגיעס).

26. ווען א יוד שטעלט און אנהאלט אונגעלעגענדיג א געניגענדען האפטער (עלם), טאר נישט דער וואוינזאדע איינזעצן איהם און טורמען אריין; אויב ער שטעלט נישט אין האפטער, זאל ער איהם ארעסטירען און א געוועהליכער טורמע, נישט אין א קאמער אינטער דער ערד. דער האפטער מוז זיין א לייטשער עהרליכער און פערמעגליכער יוד, נישט נאך א קריסט. דער וואוינזאדע זאל ערלויבען צו אפעליחען אויף זיין פסק און א קלאגע העכער פון 20 גולדען (פון דעם דערמאנטען קעניג אין פערטערקאוו דעם 7-טען אויגוסט 1564).

27. א קריסט א בעל הלאה טאר נישט דריקען דעם יודען, איהם אויסצוגעהלען דעם חוב, ס'דערען ער גיט אן צום ריכטער. אויב דער יוד קאן נישט בעזעהלען זיין חוב אין מומן, זאל ער פערזעצען זיין פערמענען מיט א יודען, נישט ביי א קריסט (פון דעם וועלכען קעניג אין ווילנע 11 אויגוסט, 1551).

28. די יודען, מענען אויסקלויבען זיין א רב (דאקטאר) אדער א רב אין א יודען א יוד וועט איהם נישט הערען, אדער וועט איהם נישט אפגעבען פארן שטראף און קאנפסקאציע פון דעם פערמענען. דער דין (רב) אין נישט אונטערגעווארפען צו קיין אדם רשות, א חוץ דעם קעניג, כדי עס זאל איהם לייכטער זיין צו לייסטען זיין דינסט (פונם קעניג סטעפאן אין ווארשא דעם 19-טען פעברואר 1578).

די אלע דאזיגע געזעצען בעשעפטיגען דער קעניג מיכאל ווישניאוועצקי אויפן סעים אין ווארשא ד. 5-טען נאוועמבער 1669. א חוץ דעם האט ער אויך בעשעפטיגט די פריוילעגיעס פונם קעניג יוליאן דיסלאווע, פון דעם 25-טען מערץ 1685, אין וועלכער עס עפענט זיך צווישען אנהערעס אויף דאס פאל גענדע:

42. דאס איז שוין אנגעבליבען געזעצן פון דעם קעניג נישט נישטען די יודען צו האפטען פאר אנטלאפענע שולדיגע יודען, זענען מיר פארש אויף אונז אויפן, אז נישט נאך די יודען זענען נישט מאהיב בעזעהלען די חובות פונם אנטלאפענעם, אדער זיין פערזאנליכען פאר איהם אויף וואס פאר אנטאפן ס'איז, נאך מען טאר זיי אויף נישט נישטען - נישט דעם פאטער פונם אנטלאפענעם, נישט זיין מוטער און זיין בן בית, און בכלל קיין שום יודען - צו זוכען איהם און צוצושטעלען איהם פארן בית דין, ס'דערען, זיי האבען דאס אליין גענומען אויף זיך.

33. ווען א יוד שמוז ניה און האט חתונה מיט א קריסטליכער פרוי און האט מיט איהר קינדער, טאר מען די דאזיגע קינדער, נישט בילכער מאך קען פון זיינע קינדער פון דער ערשטער יודישער פרוי, בפרט בנוגע די יוגע.

34. די יודען זענען פערסליכטעט צו פער-שרייבען די זאכען, וועלכע זענען ביי זיי פערזעצט, אין א בוך ביים וואוינזאדע, מוזאל קאנען דערקען בען צו גבולות.

35. די יודען זענען נישט מאהיב שווערען זיך, שטענדיג אויף א פעל פון א חויר אדער אויף אנדערע אופן, נאך ביי א ספרות-ורה, אדער ביי דער שוהל-סיד, ווי עס הייסען די שטאטס-דאקומענטען.

36. שבת און יום-טוב טאר מען נישט רופען די יודען צו א געריכט ווי עס שטייט שוין אין באר לעסלאוועס פריוילעגיעס און קאזימירס בעשעפטי-גונג (28).

29. די יודען זענען גלייכערעכטיגט מיט די בירגער, און געניסען פון זייערע זכיות; זיי זענען אונטערגעווארפען דעם קעניג, א חוץ אין פריוואט זאכען.

30. מ'זאל זעהען, די בירגער זאלען נישט שטענען די יודען אין בויען הייזער, דינגען בעל-מלאכת, אויב ס'וועט זיין וועגען דעם עפעס א סכנה, זאל דער וואוינזאדע פסקענען.

31. דער וואוינזאדע אדער זיין מלא מקום טאר נישט זענען זיך צום געריכט און די אסיסטענץ פון די ראש-קהלה, און אויסהערען זייער מיינונג, וועלכע זיי דארפען ארויסזאגען לויטן סדר. דער בעשוואריגענער סעקרעטאר פונם געריכט טאר

נאכא קעניג מיכאל האט דאס אונטערגעשריבען דער קעניג יאן סאביעסקי, אויפן קאראנאצאנס-סעים אין קראקא דעם 28-טען אפריל 1676; נאך איהם דער קעניג אויגוסט, דער דריטער פון זאך סעו אויף דעם סעים זיצונג אין ווארשא דעם 7-טען דעצעמבער 1735; דער לעצטער אין אונטערגעשריבען דער קעניג סטאניסלאווע אויגוסט, ווי עס לויפט דער שער.

דער לעצטער טייל פון אונזער מגילה ענטהאלט 11 דאקומענטען בנוגע נאך צו דער קראקאווער קהלה, זיי זענען אויפגענומען געווארען נאך דערפאר, וואס אונזער מגילה איז בעשטימט ווען נישט נאך פאר דעם פעל יודען פון פוילען, נאך פאר די קראקאווער יודען, אלס יודען קהלה, זיי האבען דעם 1-טן מסדר זייל פון די קאמיונער יודען אין קראקא גופא, אדער שום שפע דוגמ, מצד די בירגער און די אחריות פון דעם מאגיסטראט פאר פאנארמען און מוהומות אנטקעגען די יודען.

37. ווען א יוד שטארבט, האט זיין ווייב א זכאת פאר די מלוים אויף איהר נדן, וועלכער כער איז פערשליבען אין די ביכער פונם וואוינזאדע דעם, וואס מ'בעזעהלט די מלוים, פאלט אריין צו די יורשים. (בו. 28 און 37 זענען איבערגעשריבען פון דער פריוילעגיעס פון סטעפאן באטארי, פונם 15-טען דעצעמבער 1576, וועלכע איז שפעטער בעשעפטיגט געווארען פונם קעניג ווילדיסלאווע.)

38. די יודען מענען האנדלען אין די קריסט-ליכע גבולות מיט אלערליי זאכען; זיי מענען ווי די קריסטען ארויסגעהן פריי פון דער שטאט.

39. א קריסט טאר נישט בעמען זיך דאס אפטרופסות אויף יודישע קינדער, דאס געהער דעם רב און צו די יודישע פארשטעלער.

40. אן א קריסט רופט א יודען צום געריכט, קענען די ראשי קהלה אסיסטירען איהם געריכט פונאם צו בעקומען אויף דעם די ערליכעניש פון אונזערן טריבונאל-געריכט, ווי עס בעשטימען בפרטי פרטים זייערע פריהערדיגע פריוילעגיעס. (38 און 40 דעם קעניגס יאן קאזימיר אין ווארשא דעם

25. ווען א מענטש, אדער א שטאט וועט אב-צו דריקען די יודען, אדער אויפרייען צו פארגא-מען, אדער בעהמען אין זיי אנטויל, ווערט דעם משכול פון 10,000 פוילישע מארק, וועלכער ליגט דארט פערפאלען; א חוץ דעם ווערט ארויסגעלעגט א קנס די זעלביגע סומע אויף דער שטאט און אויף דעם מאגיסטראט, אויב ער שטעלט נישט אפ די עקסצעסען און פערטיידיגט נישט א יודען. דער וואס ווארפט א יודען ווערט בעשטראפט מיט סייס-זעקס און פאנארמען פאר אונזערע פריוילעגיעס-מגילה לויט דעם ווערטליכער איבערזעצונג פון דעם לאטיינישער אריגינאל:

אנארימער יודישער הזיזער

וואס האט זיך בעריהמט געמאכט צווישען רומענישע פויערים מיט זיינע וויצע או גלייכווערטלעך

פון י. פעסלער

משה אויפן פערד און אמאל אין דער פערד אויף משה'ן...

פראים משה איז געווען זייער אנארימער מענטש. אבער צום הארצען האט ער זיך דאס נישט גענומען, ער פלעגט זיך וויצען וועגען דעם.

— ווען איך דארף זיך אריבערציהען — האט ער אמאל געזאגט — האב איך אלע מאל צוויי וואוינונגען; איבער פון וועלכער מען לאזט מ'ן נישט ארויס, און איבער אין וועלכער מען לאזט מ'ן נישט אריין...

אנארימערש מאל האט ער זיך אויסגעדרוקט צוויי:

— איך האב א קליין גלעקעלע אויף מיין טיט ווען איך גיב א קלונג, טראג איך זיך אליין אריין צו גלאז וואסער...

אט איז נאך א וויציגע בעמערקונג וועגען זיין ארימקייט:

— איך בין א גליקליכער מענטש. יודע איך שטיי אויף אינדערפרי, ווארטען צעהן מענטשן ביי מיין טיט, אבער וואס קומט צוויי, אז אלע צעהן מענטשען זענען געקומען מאהנען, און קינדער פון זיי איז נישט געקומען געבען...

און פונקט צוויי פלעגט ער זיך וויצען, ווען ער איז קראנק געווען. איינמאל איז ער ערנסט קראנק געווארען. די דאקטוירים האבען געזאגט, אז זיין צושטאנד איז א קריטישער און זיינע פריינד זענען געווען שטארק בעזארגט. זעהנדיג ווי זיינע פריינד ערגעצן זיך, האט ער זיי גערויפערט און געזאגט:

— ערגערט זיך נישט, מיינע פריינד, איך ווייס וואס דער סוף וועט זיין.

שפעטער, ווען ער איז געווען געווארען און ווען זיינע פריינד האבען איהם געפרעגט וואס ער האט געמיינט, האט ער געזאגט:

— וואס פערשטייט איהר דא נישט? די קראנקהייט און דער דלות זענען אנגעפאלען איינס אויף דאס אנדערע, אבער איך האב געוואוסט, אז דער דלות וועט זיגען...

— וואס דען ווילט איהר? — מיר ווילען עפעס הערען! — האבען די פויערים געזאגט.

— א, איהר ווילט נישט קיין שפיגעלעך און מעסערלעך — האט פראים משה געזאגט מיט א ביגון. — איהר ווילט ווערטעלעך. צי ווייסט איהר נישט אז ווערטעלעך זענען ווי שפיגעלעך און מעסערלעך? פארהאן ווערטעלעך, וואס גלאנצען און ווערטעלעך וואס שפעכען...

דערנאך האט זיך פראים משה אויסגעדרויט צו זיין שחרה און אנגעוויבען שרייען:

— ווער וויל שפיגעלעך? ווער וויל מעסער-לעך?

נאך אונז גלייכווערטלעך האבען איהם שוין קיין קליינע נישט געפעהלט.

אויסווארף איז א האלבער גנג; און א גנג לעבט בלויז א האלבען לעבען, ווייל די אנדערע העלפט פערברענגט ער אין תפיסה...

די קלוגע, געראטענע ווערטלעך פון דעם הוי-זרער, זענען שטענדיג ביי די פויערים אויף די ליפען. פארוואס עפעס דוקא אויף די ליפען. פארוואס עפעס דוקא ביי יידי פויערים? ווימ פראים משה שווארץ האט שטענדיג געהאנדעלט מיט פויערים. ער פלעגט זיך ארומדרייען מיט זיין וועגעלע אויף די יארדען, פערקויפען שפיגעלעך, מעסערלעך, קא-לירטע פאטשיילעס און נאך אועלכע זאכען, וואס פויערים האבען ליב. ער פלעגט אפער נישט האנד-לען ווי אנדערע הויזרער. פרנסה איז ביי איהם נישט געווען דער עיקר. דער רעכטער עיקר איז ביי איהם געווען דאס געזאנעלע, דאס וויצעלע און גלייכווערטלעך.

ישט א פאנאר אין רומעניען. וואס איז נישט בעקאנט מיט די ווערטלעך פון דעם ארימען יוד-דישען הויזרער. פראים משה שווארץ. די פויערים ווייסען נישט. אז דאס איז ווי אונזער געזאגט. די ווייסען בלויז, אז ער איז געווען אנהערעלער מענטש; אז ער איז שטענדיג געשטאנען אויף דער היים פון די ארימע, און אז זיינע וויצע און גלייכ-ווערטלעך האבען שטענדיג געווינען דאס שיינע, דאס ערליכע און דאס אידעלע אין לעבען. דער פאר האבען זיי איהם א באמען געגעבען, דער אידעלער משה.

אין וועלכען דארף פון רומעניען איהר זאלט נישט רומען און מיט וועלכען פאנאר איהר זאלט נישט רעדען, הערט איהר די ווערטלעך פון דעם יודישען הויזרער. זיינע ווערטלעך זענען געווארען א סעגליכער געברויך אין דעם לעבען פון די פויערים. ווען א פויער צוקריגט זיך מיט זיין ווייב און זיין קינד צו נישט בייקומען, גיט ער א קרייך מיט די ציין און זאגט:

— י, קא, ווי זאגט דער אידעלער משה: א שלעכטען זיגער קען מען נאך פערריכטען, אבער א שלעכטע ווייב וועט שוין קיין זאך נישט העלפען.

נאך אונז ווערטלעך ווערט דאס ווייב ענטשוויגען צי ווייס, אז געגען די ווערטער פון דעם אידעלען משה קען זי נישט קומפען. זי בלייבט א בעזונטע און ווען א פויער זעהט פערבייפארהען א פרייך מיט א רייכער קארענטע, קוקט ער איהם נאך און שאקעלט מיט'ן קאפ;

— העי, פרייזל, דיר איז גוט. ס'איז דייך וועלט. ווי זאגט דער אידעלער משה: א פרייך פרייט איך ווען ער פארהט פון א שמחה און ווען זיין שקלאף גייט פון דער ארימקייט...

אדער, אז פויערים זיצען אין קעטשעס, ביי א גלעקעלע ווייך, און עס קומט צו רייד פון א שכן צו ליבער, רופט זיך אן אנהאלטער פויער:

— לאזט איהם קאפ בריהער, יודער לינגער קריגט זיין שטראף, ווייל ווי זאגט דער אידעלער משה: א לינגער און א האלבער אויסווארף; אן-

— וואס ווילט איהר, בריהער? איהר ווילט שפיגעלעך?

— גיין.

— איהר ווילט מעסערלעך?

— גיין.

ר' מענדעלע רימאנאווער

(מעשה'לעך) פון ר' גערשטער

גליקליכען פאטער האט ער זיך אנגעזען: „געזען זאג איהר, אז אויב זי וויל בלייבען לעבען, זאל זי זאגען פון וועמען זי איז טראגעדיג געווארן.“ דער פאטער האט געפאלט די עצה פון ר' מענדעלע, אריינגעצאנגען צו דער טאכטער און זי געפרעגט. „פון וועמען? פון מיין מאן טראג איר.“

מיט דער תשובה פון דער טאכטער האט זיך דער פאטער אומגעקערט צו ר' מענדעלע, אבער ער האט די תשובה נישט געוואלט אפילו אויס-זענען, ער האט געהייסען דעם פאטער פון זיך אויסווארען און דאן אריינגענען נאך אפאל צו דער טאכטער און זאל איהר זאגען: „אויב זי וועט מגלה זיין פון וועמען זי איז טראגעדיג גע-ווארן, וועט זי באלד דאס קינד געבוירען, אויב נישט, וועט זי איר טוף נישט גוט זיין.“

דער פאטער איז גיט די ווייטער פון צדיק אריינגעצאנגען אין חדר פון זיין טאכטער און ר' מענדעלע האט פאר דער טיר פון דער ילדה גע-הייסען שטענען צוויי מענטשן, די זאלען הערען וואס זי וועט ענטפערען, אזוי ווי דער פאטער האט איהר מתרה געווען, וואס ר' מענדעלע האט געזאגט שוהט אין געווען פון זי, האט ער זי מאגט געווען, און פון איהם איז זי טראגעדיג געווארן. צוויי-טאגענדיג די ווערטער, האט זי באלד דאס קינד געבוירען.

די זאלע דאָרט אָנגעזענע זענען נבאל ונש-תומם געוואָרען פון דער מעשה, און דער שווער האָט שוין איצט פּערשטאַנען, פאַרהאַט זיין אַידיעס וויל נישט עסען פון שוואַרץ שוויטע... ר' מענדעלע איז שוין ווייטער אויף דעם יאָרד נישט געפאַהרען, ערקלעהרענדיג דאָס ער האָט שוין זיין צאַרבייט אויסגעפיהרט... די אַי-דער גאַנצע מעשה איז עקסאַנט געוואָרען אויף אַנגעהויבען גענען, און פון דאָן אָן האָבען זיך טיך צום גרויסען פּעל-מומח און צדיק ר' מענדעלע, אין יאָהר תקני'ה פּרעזענט ער זיך אָן רימאַנאווער, וואו ער פּערברענגט שוין דאָרט זיין גאַנץ לעבען.

דערבייאָגען שטעטלע זאל ער איהם אירך מיט-געמען, בכדי ער זאל איהם אין מחור אויפגיהרען. דער שווער איז דערפון געווען שטאַרק צו-פרידען.

צומאַרגענס גאַנץ פריה איז געפאַהרען ר' מענדעלע צוזאַמען מיט'ן שווער און אנדערע פּריטיקער סוחרים אויפ'ן מאַרקטאָג קיין ז. צוקומענדיג אין נאַהענטסטען דאָרף פון דער שטאָט ז. האָבען זיי זיך ווי תמיד דאָרט אָפּגעשטעלט אין אַ שטוב, כדי צו דאווענען און עסען און דאָן פאַהרען אין שטאַט אַריין אויפ'ן יאָרד. אָבער די סוחרים פּערזעקען דאָס זייער בעל אכסניא געהט אים אַ זעה'ן פּער-דאגה'שער. ווען מען האָט איהם געפּרעגט, וואָס ער איז געשטען, האָט ער זיי געזאָגט אין אַ גרויס-געוויין:

— שוין אַ פאַר טאָג וואָס מיין טאכטער איז אַ מקשה לילד און קאָן דאָס קינד נישט האָבען. עס זענען שוין פון איהר געווען אַלע דאָקטוירים פון שטאָט, אָבער זיי קענען איהר גאַנצישט העל-פּען.

אויסהערענדיג די פּערצווייפּלונגס-רייד פון זייער בעל-הבית, רופּען זיך אָפּ די סוחרים צום שווער פון רימאַנאווער: זיין אַידיעס איז דאָך אַ גרויסער עהרליכער יוד, זאָג איהם ער זאל תפלה-טון, אַז די טאכטער פון בעל-אכסניא זאל דאָס קינד גרינג-האַבען אָבער דער שווער האָט זיך אפילו נישט געוואָלט צוהערען: זייער זכריים זיי האָבען זיך דערפּער געווענדען צום בעל-הבית זייערען, אַז צווישען זיי גיפּינט זיך איינע אַ גרויסער עהר-ליכער יוד, און ער וועט זיכער קאָנען אַויסעלפּען זיין טאכטער פון איהר אומגליק. הער פּערצווייפּעל זיין פּאָטער איז גלייך צוגעצאנגען צו ר' מענדעלע, געפאַלען פאַר זיינע פּיס און געפּענען, אַז ער זאל אַרויסהעלפּען דער טאכטער זייער פון איהר גע-ר' מענדעלע, אויסהערענדיג די יללות פון אומ-

קיין ליווענסק וואו ער איז אויך געווען בעל חפלה שחרית, ראש השנה.

מאכט זיך אפאל ראש השנה, ווען דער עולם איז שוין געווען פּערזאַמעלט און מוואַרט נאָך אַז ר' מענדעלע זאל צוגעהן דאווענען, בעמעקט מען דאָס ר' מענדעלע געפּונט זיך נישט אין בית המדרש. דער עולם וויר אַוועק איהם זוכען, און איהם גע-טראָפען איז אַ גרויסען מרה שחורה. אויף דער פּראָגע, פאַרוואָס ער וויל נישט צום עמוד צוגעהן, האָט ער געענטפּערט:

— אַ בעל חפלה פון ימי בוראים דאָרף געוואָרען זיין, דאָס ער זאל נישט פּערפעהלען פון חמשה עשר באב אָן, איין טאָג אפילו פון צו לער-נען אַ שיעור גמרא; אזוי ווי אָבער צוליב סדרת הדרה האָב איר אַ טאָג אויסגעפעהלט צו לערנען, ווי איר צום עמוד נישט צוגעהן.

נאָך אַ סך יאָהרען פון צער און הונגערי, וואָס ער מיט זיין בני בית האָבען געליטען, האָט זיך ערוועקט אַ רחמנות געפיהל ביי דעם רייכען פּריס טיקער בעל-הבית אויף זיין טאכטער, ער האָט זיי צוריק צו זיך גענומען, און ר' מענדעלע האָט וויי-טער געגעסען ביי זיין שווער'ס טיש. אָבער נישט לאַנג האָלט איין דער שלום צווישען שווער און אַידיעס. ר' מענדעלע הערט אויף פּלוצלינג צו עסען פלייש, ערקלעהרענדיג דאָס דער פּריטיקער שוהט אין פּסול לעבודה, און ער וויל נישט דערפּער פון זיין שחיטה עסען. אזוי ווי אָבער מ'האָט געקאָנט דעם שוהט אומן און קיין שום שמץ פּסול איז אויף איהם נישט געהערט געוואָרען, פּלעגט אים ברעכען טאָג-אויך, טאָג-אויס גרויסע ויכוחים צווישען שווער און אַידיעס.

אזוי זענען אַוועק איינגע וואָכען, און אין אַ שעה'עם פּרומאַדענען איז מ'דער ר' מענדעלע זיין שווער, דאָס ער האָט בעשלאָסען אַנצוהויבען האַנדלען; ער פּערלאַנגט דערפּער פון שווער, אַז אזוי ווי ער פּאָהרט מאַרגען אויפ'ן יאָרד פון

ר' מנחם מענדעלע רימאנאווער, איז געבוירען געווארען אין ניי-שטאט (קאנגרעס-פּוילען) ביי זיין פאטער הרב הנדלר ר' יוסף חרף ז"ל.

נאָך אין גאָר יונגע יאָהרען פּערלאָזט ר' מענדעלע זיין געבורט-שטאָט און פּאָהרט אין דער דאַמאלס פּעריהמטער ניקולשבורגער ישיבה, וועלכע איז געשטאַנען אונטער דער פּירע-שאַפּט פון דאָר-טיגען רב, דעם גרויסען צדיק ר' שמעלקא ניקולש-בורגער. ר' שמעלקא איז געווען זיין רבי מובהק און זיין חסידות, וועלכע האָט געשטאַמט פון מע-דריטשער מגיד ר' דוד הער און סוף איינגעוואַרעלט געוואָרען אין זיין תלמוד דער רימאַנאווער ז"ל. און דער ישיבה לערנען אויך דאַמאלס — דער „חזו"ן פון לובלין און דער קאָזשניצער מגיד, מיט וועלכע ר' מענדעלע שליסט אַנאייביגע פּריינד-שאַפּט.

נאָך דער פּטירה פון ניקולשבורגער, פּערלאָזט ר' מענדעלע צוזאַמען מיט די אַנדערע תלמידים ניקולשבורג, און פּאָהרט צום רבי אלימלך פון ליעזנסק, אַפּויענדיג עטליכע יאָהר אין ליעזנסק, ווערט ער אַ חתן ביי אַ רייכען בעל-הבית פון פּריס טיג און נאָך דער חתונה פּערבלייבט ער ביי זיין שווער וואוינען, וואו ער עסק בתורה ועבודה.

זיין שווער אָבער, וועלכער האָט געזעהן, דאָס דער אַידיעס טוט זיך איינגעזען אַז פון תאוות עולם הזה נישט טראַכטענדיג ווענען פרנסה, כדי ער זאל זיין בני בית קאָנען ערבעהרען ווערט מלא כעס אויף זיין אַידיעס און פּאָדערט פון דער טאָכ-טער זי זאל זיך מיט איהם געזען. די טאכטער וויל פון דעם פּאָטער פון דער דערפּער פּערטרייבט און דער פּאָטער פון דער שטוב, הגם זי איז געווען אַ בת יחידי. ביי ר' מענדעלע האָט אַנגעהויבען הערשען גרויס דחקות, זיין ווייב פּלעגט אָפּשאַטען גאַנצע טעג, זי האָט ביי די מעקער'ס פּערשטאַנען שטוב-זאַכען, כדי זי זאל האָב דעם אַ שטיקל ברויט בער קמען, און באלד עס אָנגעטראַגען אין בית המדרש צו איהר מאָן, וועלכער איז געווען דאָרט אַ פּער-שמאכטער און הונגעריגער. ר' מענדעלע האָט זיך אָבער נישט געלאָזט שטערען, ער האָט ווייטער עסק געווען אין עבודת הבורא געפאַהרען צו זיין רבי'ן

ציער בערלי=היים

פון מ. י. לעוויי

האָבען טאַקע זיי אָפּגעלעבט, געשיצעט פון זון. די סלאַטשע האָט גענומען גיין לאַנגזאַמער, וועלווע האָבען איהר הערלאַנגט אַ פאַר זען מיט'ן בייטש.

ווי זי וואָלט גערויכערט, אַ ריח פון זאַנגען און בער-רעווע האָט גערייזט וועלווען אין נאָז. די רעווער האָבען געשיניטען דעם זאַמדיגען וועג. ער האָט אַ קוק געטון אויף די קעלבער. פּערשמאַכטע מיט האַלב-אַפּענע מילער זענען זיי געלעגען, וועלווע האָט אויפגעפּערט — טפּיר — אַראַפּגעשפּרונגען און גענומען זיי טאַפּען.

וועלווע האָט שוין אויסגעמיטען דאָס צווייטע דערפּעל, די זון האָט פּונדערהויף אַלזוינג געלעקט (מיט אַ ריזיגער אַנגעגליחער צונג, די זאַלכע צווייטע זענען צוטרעקענע געוואָרען און וועלווען האָט גע-דאָרט דער מוח פאַר די קעלבער.

מאָרדעו נישט! די נכפּע זאל דיר נישט כאַפּען — האָט ער איהר אָנגעפּענטשט. ער איז דריכגעפאַהרען אַ דערפּעל, אָנגעטרינקען דאָס פּערד, אַ פּויער האָט זיך איהם אַנטקעגען גע-איילט אויף אַ פּוסטען וואָגען אין פעלד אַריין.

גאָט אַזוי וועט איר, זיין קיל — די קעלבער

— האָט אַזוי וועט איר, בעסער ווערען — האָט וועלווע געקוואַלען פון זיין איינפאַל.

פאַר שר געלה נישט בעזאַהלען...

אין בית המדרש זענען געווען יודען און גערעדט וועגען די עשיזות פון ראַטשילדען.

פּעל, פּוין אַ פאַר פּויער'ס האָבען פיבערדיג געאַרבייט אויף אַ שטיק פעלד, אַ ווענט האָט אַ בייג געטון די גראַווען ביים וועג. דריי טאַפּאַלען האָבען זיך צו-ברוימט: עס קומט אָן אַ שטורעם.

דאָס איז געווען אין חשון, די בלאַטעס זענען גרויסע דער וועג איז שלעכט געווען; און דער בעל-געלה האָט טאַקע פּערשפּעטיגט און איז צום בער שטימען טערמין אויפ'ן אָרט נישט געקומען. זענען פּירע געצאנגען צום רב, דער סוחר האָט גע'טענה'ט, נים מיר אָפּ מיין סוחר און דער פּוהר-מאַן — בעזאַהל מיר וואָס מיר קומט.

אין בית המדרש זענען געווען יודען און גערעדט וועגען די עשיזות פון ראַטשילדען. איינער זאָגט, אַז מאיר אנשיל ראַטשילד איז אין דער ינגענד געווען אַנאַרימער יונגעל און אַז די הצלחה האָט פאַר איהם אויפגעשפּילט אין ער דאָס געוואָרען אַזאָ עושר, וואָס די וועלט קלינגט מיט איהם.

דער ערשטער טראָפען, גרויס ווי אַ וויינברויב, האָט אַ זען געטון וועלווען אין בלאַק, האָט געפּלאַצט און זיך צוגאַסען מחיה'דיג ווי וויין, אַ ווינט האָט אַ ריט געטון דאָס זאַנד אויפ'ן וועג, אַ שטויב האָט זיך אויפגעהויבען און גלייך אַראַפּגעפאַלען דורכגעוויקט פּוהר הענען. שווערע טראָפעס האָבען געקלאַפּט אין די קעלבער און אויפגעוועקט די פון היבערשליעט. זיי האָבען גענוהעט די קעלבער איינס אין צווייטען.

דער סוף איז געווען אַז דער פּוהרמאַן האָט פּערשפּילט די מין'טוהר איז ער אָבער נישט צו-פרידען געווען מיט פּסק-דיין.

האָט זיך אַ צווייטער אָנגערופּען: — וואָס דאַרפט איהר דערפּעהלען מעשיות גלאַט איז דער וועלט אַריין, וואָס איהר האָט דאָס נישט געזעהן און עישט געהערט אמעהר וועל איר אייך דערפּעהלען אַ מעשה וואָס איר אַליין האָב דאָס געזעהן.

— וואָס זאל איר טון — האָט דער רב געענט-פּערט — אַז דער דין פון דער תורה איז אזוי. דער פּוהרמאַן קעלעהרט און נעקלעהרט און האָט ווייטער געפּרעגט:

— רב! ווען האָט מען געזענען די תורה? — אין סיון — האָט דער רב געענטפּערט: — אויב אזוי רבי — האָט דער פּוהרמאַן וויי-טער געזאָגט — פּאָל איר נישט דיין פּסק, ווייל אין סיון איז גוטע וועטערען און דער וועג איז טרד קען, האָט די תורה געפּוסקט ביי אַזאָ פּאַל, אַז איר האָב פּערשפּילט, אָבער ווען מ'וואָלט געזענען די תורה אין חשון ווען ס'איז גרויסע בלאַטעס, וואָלט איר געוויס געוואונען.

ביי מינע עלטערען איז געווען אַ דיגסט-מיידעל און ס'איז געווען אַ יונג און שטוב אויף צו טון גראַבע אַרבייט, האָבען זיי זיך ביידע צוזאַמענגערעדט און האָבען חתונה געהאַט, צו דער חתונה זענען זיי אזוי אַרים געווען, אַז צו געהן צו דער חופּה האָט מען זיך חתן געמוזט געבען אַנצווישן דעם טאַטענס אַ פּאַלסא און הער' כלה האָט מען געמוזט געבען אַנצווישן די מאַמעס אַ בנד. אזוי אַרים זענען זיי געפּען געווען, אַז ס'איז אַריבער צעהן יאָהר איז מיר אויסגעקומען צו זיין און ווילען איר געה מיר איינמאָל אַיבער דער יודישער גאָס טרעפן איר זיי ביידען — זיי געהען און זיי הייזער...

— וואָס זאל איר זיין צו רפּאה! — האָט ער געשויגען צו די קעלבער — וואָ!

— רב! ווען האָט מען געזענען די תורה? — אין סיון — האָט דער רב געענטפּערט: — אויב אזוי רבי — האָט דער פּוהרמאַן וויי-טער געזאָגט — פּאָל איר נישט דיין פּסק, ווייל אין סיון איז גוטע וועטערען און דער וועג איז טרד קען, האָט די תורה געפּוסקט ביי אַזאָ פּאַל, אַז איר האָב פּערשפּילט, אָבער ווען מ'וואָלט געזענען די תורה אין חשון ווען ס'איז גרויסע בלאַטעס, וואָלט איר געוויס געוואונען.

האָט זיך אַ צווייטער אָנגערופּען: — וואָס דאַרפט איהר דערפּעהלען מעשיות גלאַט איז דער וועלט אַריין, וואָס איהר האָט דאָס נישט געזעהן און עישט געהערט אמעהר וועל איר אייך דערפּעהלען אַ מעשה וואָס איר אַליין האָב דאָס געזעהן.

— וואָס זאל איר זיין צו רפּאה! — האָט ער געשויגען צו די קעלבער — וואָ!

— רב! ווען האָט מען געזענען די תורה? — אין סיון — האָט דער רב געענטפּערט: — אויב אזוי רבי — האָט דער פּוהרמאַן וויי-טער געזאָגט — פּאָל איר נישט דיין פּסק, ווייל אין סיון איז גוטע וועטערען און דער וועג איז טרד קען, האָט די תורה געפּוסקט ביי אַזאָ פּאַל, אַז איר האָב פּערשפּילט, אָבער ווען מ'וואָלט געזענען די תורה אין חשון ווען ס'איז גרויסע בלאַטעס, וואָלט איר געוויס געוואונען.

האָט זיך אַ צווייטער אָנגערופּען: — וואָס דאַרפט איהר דערפּעהלען מעשיות גלאַט איז דער וועלט אַריין, וואָס איהר האָט דאָס נישט געזעהן און עישט געהערט אמעהר וועל איר אייך דערפּעהלען אַ מעשה וואָס איר אַליין האָב דאָס געזעהן.

— וואָס זאל איר זיין צו רפּאה! — האָט ער געשויגען צו די קעלבער — וואָ!

— רב! ווען האָט מען געזענען די תורה? — אין סיון — האָט דער רב געענטפּערט: — אויב אזוי רבי — האָט דער פּוהרמאַן וויי-טער געזאָגט — פּאָל איר נישט דיין פּסק, ווייל אין סיון איז גוטע וועטערען און דער וועג איז טרד קען, האָט די תורה געפּוסקט ביי אַזאָ פּאַל, אַז איר האָב פּערשפּילט, אָבער ווען מ'וואָלט געזענען די תורה אין חשון ווען ס'איז גרויסע בלאַטעס, וואָלט איר געוויס געוואונען.

האָט זיך אַ צווייטער אָנגערופּען: — וואָס דאַרפט איהר דערפּעהלען מעשיות גלאַט איז דער וועלט אַריין, וואָס איהר האָט דאָס נישט געזעהן און עישט געהערט אמעהר וועל איר אייך דערפּעהלען אַ מעשה וואָס איר אַליין האָב דאָס געזעהן.

— טריבט קינדערלעך מיגע — האָט גע-שפּטעט וועלווע און געשטופּט אַ פּלאַש אין פּיס-קעל פון אַ בעל-על.

— אַ רחמנות אויף זיי בעבען, ס'איז ווי מטמא האָרט צו ליגען — האָט וועלווע געטראַכט, בעת ער האָט פּערדיקט דאָס היי אונטער זיי — וואָרט, וואָרט... מיר וועלען קומען בשלום (אין שטאָט אַריין)...

— די וואָלט מיר היינט שטעלען פּיס, ווייל איר וועל היינט טאַפּען אַ שווערען טאָג — זיין קלאַטשע האָט געקוקט אויף איהם, ווי זיי וואָלט פּערשטאַנען וואָס ער זאָגט. וועלווע האָט פּערדיקט די קולבאַטשקע ביי איהר אויפ'ן רוקען, געוועזט זיך און... וואָ!

— פּאַנאַהי אַהן — האָט ער אַ געשרי געטון צו עטליכע פּויער'ים, וואָס האָבען געוואָרען סנאַפּעס פון אַ הויך-אַנגעלאָדערעטע וואָגען אין שיעור אַריין. ער פּויער'ים האָבען זיך געאיילט, לאַנג אַוועלכע טעג נישט געווען, די לפּט גליט, אַ וועטערל — אַ צאַצקע.

— די קאַפּילע גייט גוט — האָט וועלווע גע-טראַכט — אָבער זי פּאַנאַדע וועט מיר צוהרגענען — ער האָט פּערדיקט דעם קאַפּ צום הימעל, אָבער ער האָט נישט געקאָנט קוקען: דער הימעל האָט געבלענדט, ווי איין שטיק פּלאַהע זון.

— זי וועט מיר פּער'שרפּענען די קעלבער, — ברענט ווי אַנאַממענטש... האָט ער זיך גע-טראַכט וועגען דער זון. פון די פעלחער האָט מען אַראַפּגענומען גער-שטען, גלייך גענונדען די סנאַפּעס און אַראַפּגע-פיהרט פון פעלד, אַ יסקעל אויף אַנאַנגעלאָ-דענעס וואָגען איז אָנגעפאַהרען אַנטקענען, האָט הערקענט וועלווען — אַ וואונק געטון צו איהם מיט'ן צונטראַהלען פּנים און זיך צונונגען. „איי, איהר פּייגעלעך קאַנאַרקעס, איהר קענט זינגען זייער שוין און פון ווייט ערפּען הינטער איהם האָט זיך דערטראַגען: „אַז דער לי-בסטער בעמט מיר קו-ושען קען אויך איר ד פּיס נישט שטי-יין“ — אַ גדולה אויף איהר — האָט וועלווע אויס-געשפּיגען — די זון פּרעסט מיר אויף די קעלבער און זי שטייעט נאָך מיט די ציין! די לפּט האָט געפּרענט און געפּאַלעט זיך,

די בערגער: סיני, גרוזים און איבל...

(פון דער סעריע: „מעבשענע פון א גאנצן יאהר“)

פון יוסף זעל האוויטש

— דער שלימזל וועט דאך מיינען טאקי!
— אויב ער וועט מיינען, וועט ער זיך נישט
געבארען, כהנא ביי איהם טאקי אפגעקויפט דעם
סאך, האסט דאך געוועהן, כהנא איהם געגעבען
האנד-געלד!

זיסע האט שוין גארנישט פערשטאנען, איהר
לעס האט זי אויסגעלאזט צו די פליגען, וועלכע הא-
בען דערווייל בעת איהר שמענס מיט די לייזערן
בעלאגעריש א שטיק פלייש.

— די מויל, זאגסטו גייט ארום בעלאגסט. דער
שדך, זאגסטו געפעלט איהר נישט? — ס'הייבט זיך
נישט אן! איהר פערשטיי יא וואס איהר און: א
מיידעל, פערשטייט, ווערט א בלח... דער חתן
איז איין שטאט... אונזערע וועגן, פערשטייט?
דאך, מען איהר, ערגיץ אונזערע וועגן, אט פשט
אויף לופט, זאל זי זיך אויסרוהען... כמעט איהר
עפעס ערגעץ אונזערע וועגן, וועט מען אנהויבען רעד-
דען, אויסטייטשען פערשידען, ווי איהר וועט ווע-
לע... און? — פסור אונזערע! כהנא געדינגען א
סאך און די קינדער ברכה און פרימעט וועלען איהם
היטען... נו, פערשטייטו שוין, זיסע?

זיסע האט געמוזט מודה זיין, צו איהר מען איז
א חכם, נישט בחנם האט מען איהם געמאכט פאר
גבאי און דער חברה און נישט בחנם האט זיך ווער
רב משדך געווען מיט איהם און זי האט זיך נישט
געקענט איינהאלטען פון מאכען איהם א קאמפלי-
מענט:

— כהנא אבער פאלד געוואוסט, און וועסט
עפעס אויספיקען! וואס דען א בארישע יידעפע
ווייסט זיך אונזערע צו געבען? — א גישט געפעלט
זאלט איהר זיין, אייביגער טאטע און הימעל!

זענען זיי ארום אין סאך: ברכה און פרומעט.
און פאלד דעם ערשטען טאג האט ברכה אפגע-
שטעלט פרומעטען:

— דו האסט איהם ליב, משה'ן?
— פרימעט איז רויט געווארען און האט גע-
וואלט אונזעריין.

— פארוואס ענטפערסטו נישט?
— כווייסט דיר נישט וואס צו ענטפערען.

— דו ווייסט נישט צי האסטו איהם ליב צו
נישט?

— איהר ווייסט באמת נישט.
— ווי אזוי ביזטו פאר איהם א בלח געווארען
נישט וויסענדיג צי האסטו איהם יא ליב אדער נישט?
און דו ליבמאנען האסט יא ליב?

— ביין!
— און ווי אזוי ביזטו פאר איהם א בלח גע-
ווארען?

ברכה האט זיך ביטער צולאכט:
— צו דו ביזט באריש, איהר בין א תומה,
דערציאגען ביי א פסטער, איהם ווייסט זיך אויס,
צו ער האט מין פערזארגט, ווי צום בעסטען, גע-
געבען מיר א לייטשען חתן, א היפשען בוך —
איהר בין נישט געקומען און האב נישט געקענט
קומען אין בעטראכט, אבער דו, דו ביזט דאך
אנאייגען קינד און דיגע עלטערע, פונעדיג א
שדוך מיט מין פסטער, דעם קאב, זענען זיך דאך
זיכער נישט געגאנגען זוכען קיין יחס — דו
האסט זיך דאך געקענט אפגעגעבען זעלען.

פרומעט האט זיך געפילט, ווי צוגעדריקט צו
דער וואנד און זיך אנגעוויינען שטאלען:
— וואס א צאמט, כהנא עס מיר קיינמאל
נישט פארגעשטעלט, עס איז עפעס געקומען אזוי
פלוצלונג... ווי ווער האט געקענט רעכענען? איהר
האב אייביג בעטראכט, אזוי... פארוואס נישט...
כ'מיון איהר ביידע... צוגאמען קינדער געווען, צו
זאמען זיך אויסגעוויינען... דו מיט משה'ן.

ברכה'ן האט דאס בלונ געווענט אין פנים אריין,
עס האט זיך איהר ארויסגעריסען א געשריי:
— אויב דו האסט אזוי גערעכענט, אויב דו
האסט אזוי געמיינט, פארוואס ביזטו געקומען און
האסט מיר איהם צוגענומען? וואס האב איהר דיר
אויגס געטון?

בייזע האבען זיי זיך צווייטע און פון דעמאלט
אן האבען זיי זיך אנגעהויבען איינע די צווייטע
אויסצומיידען.

— איז יעוועלעס! ווי שטייט דען טומה
זיין עפעל מיט בארבעס?

— ביין, דאס איז פאר לעמלען שונגעווען צופיל!
ער דינגט אן אויבסטראך און מויל איהם דער-
פאר געבען יעוועלעס! — ער וועט זיך נישט
לאזען! מ'רופט איהם טאקע, באפע, אבער זאל
ער נישט מיינען, דער ר' לייזער, צו ער איז טאקי
צוזא שלימזל...

— ווי זאגט איהר ר' לייזער, זאל זיין זע-
זעלעס! און מ'יין טאכטער וועט האבען א משה
נישט קיין בוך! דעם גאנצען בוך איהרן האב איהר
איז סאך אריינגעפאקט!

— בייזט דאך טאקי א באפע, א שלימזל!
— באמת, ווי דער ר' לייזער האט דאס געקענט
צווייטערהען א מענטש פון געדולד ארום, אזוי
זיסע האט זיך אריינגעמישט:

— האסט נישט מעהר צו זארגען, לייזער
נאך יענעם געשעפטען אויסצורעכענען?
לעמעל איז געווען שוין איינגאבען צעטראגען;
ער האט נישט געוואלט זאגען און האט געזאגט
ער האט זיך געוואלט בעווייזען, אז ער איז נישט
קיין שלימזל און האט בעווייזען גראד פערקעהרט:

— א שלימזל פון שלימזל-לאנד! מיט וואס וועט ער
איצט אוועקגיין, מיט וואס? זאל ער אזוי איבער-
לאזען ר' לייזער'ן און אונזעריין? — ער וועט
דאך פון איהם לאזען און פאסטען אריין, וועט
ער דאך!

— לייזער האט אבער ווייטער געשיקט און
געשווינד ארויסגעווייפן קולילען בלויזען לויף פון
זיין קורצער ליימענער לולקע — האט ער
ווייטער געטראכט, ר' לייזער, הייסט עס און לעמעל
האט געפילט אז זיין אומפעהאלפעניקייט, ווי די
פנים קארטשען זיך איהם און די שטיוועל ווערען
איהם באך גרעסער, ווי זיי זענען געווען:

— לייזער האט זיך אויסגעשטעלט אבגענומען
לעמעלן פאר'ן רעכטען אקסעל, פאר דעם בארג
גרוים:

— וויפיל געלד האסטו אריינגעלעגט אין בארג-
צער סאך אריין.
— מיט ר' לייזערס שווערע האנד אויף זיין שמא-
לער און שפיצנער פלייצע האט זיך לעמעל גע-
שפילט, ווי א דער-ינגעל, וועמען מ'האט אנגענומען
פאר'ן גאמבע און איהם געפרענט: „יונגעלע, יג-
פערע, וואס לערנטו, ער האט געמוזט ענט-
פערען.“

— צוויי הונדערט רופעל! מ'יין טאכטערס בוך.
— און וויפיל וועלטו געוואלט רייח, לעמעל?
לעמעל האט צום ערשט געקוקט אויף זיין
הויכער, לינקער פלייצע, שפעטער אויף דער נידע-
ריגערער, רעכטער פלייצע:

— ריוח? הלאזי וואלט איהר ארום מיט גלייכע
ביינער!
— און ווען איהר גיב דיר א פונציגער ריוח?
לעמעל האבען זיך ביידע שטיוועל מיט אפאס-
דערהויבען, דער בארג סיני איז ארויסגעוואקסען
און דער בארג איבל איז איינגעשריפן געווארען:
— איהר מיינט עס אויף א צאמט, ר' לייזער?
— און דו בעשטעסט מיט די פלייצע:

— באך א מין בעשטיין!
— טאג נאך דיר א דרייערל האנדגעלד! קום
ארויף צו מיר ביינאכט וועל איהר דיר געפען דעם
רעשט און פון מארגען און דער סאך מ'יידע.
זיסע האט געקוועטשט מיט די פלייצע:

— משוגע מיינט שונאים, חסד דעה! זייט ווען
ביסטו דאס א סאך-ווייז? און אויב יא א סאך,
ליגט מען זיך מיט א געוונדען קאפ און א קראנץ
בעט אריין?

— לייזער האט זיך צולאכט, אונט שווערער
זענען איהם פון די אויגען גערייבען:
— אלע ידוען זאלען אזוי ברויכען זייערע
שווערע געמיינטע, ווי גלייב איהר דאך דעם סאך!
— וואס ווען טויגען מיר די געלעכערעס?

— וואס איהר האב צו איהם, וואס? — רעגען
זאל ער געבען, דאס פלייצע און פערשיקענט גע-
ווארען, ס'וואקסט נישט, יעוועלעס וועל איהר הא-
בען נישט קיין עפעל מיט קיין בארבעס!
לעמעל האט זיך געגעבען א ביס און צוגג:
— איהר לעמעל, לעמעל, האט נישט געוואלט אויס-
זאגען און לופט האסטו מיטאמאל געגעבען א שייט-
אויסגעלאזען? א דרייטען אבער דאס גע-
זאגטו האט ער שוין אבער נישט געקענט. ער
האט נאך געוואלט דעם שמועס פערזענדיגען, פער-
ענדיגען איהם, אז ער זאל נישט אויסקומען אין
ר' לייזער'ן אויגען, ווי אזא געפעל, א שלימזל,
וואס קען זיך נישט קיין עצה געבען אין לעבען,
האט איהם אבער ר' לייזער גערייצט:

ארויף די פלייצעס און מאכט פון זיי צוויי הויכע און
שפיציגע בערג. אזוי אבער, ווי די פלייצעס זענען
ביי איהם נישט קיין גלייכע, קומט אויס, אז דער
רעכטער בארג איז אביסעל נידעריגער, ווי דער בארג
„גרוים“, אויף וועלכע מ'האט די יודען געבענטש
און דער לינקער בארג איז אביסעלע, ניון, מיט א
שפאר ביסעלע העכער, ווי דער בארג „איבל“, אונט
וועלכען מ'האט די יודען געשלאסען...
— וואס ווילט איהר הערען?
— גוטעס, מאכסטו עפעס גוטע געשעפטען, לע-
מעל?

— אונט טבע האט שוין ר' לייזער, כאפען גלאס א
שמועסעל, א הלצה'לע, א וויצעל, אומקענס זיין
אריינצומישען, לעמעל וואלט געוואלט געדן צו
ווארפען די שטיוועל זייגע און זיך אליין באהיטערען,
ער האט נישט אזא לייכטען קאפ, זיך אונזעקענטער
לען און אויסצושמועסען? נאך ווי קען מען? —
ס'איז דאך עפעס ר' לייזער איז עס דאך וועסט?

— איהר געהרגען א סאך?
— אין בארג'ן האב איהר געדונגען.
— אט דא איהר בארג'ן פאלד הינטער דער
שטאט? — נו, וועסטו עפעס מאכען א סך געלד?
— מיט די זייטען וועל איהר מאכען, נישט
קיין געלד.

— דער בארג סיני איז נאך טיפער געוונקען און
דער בארג איבל אויף וועלכען מ'האט די יודען פער-
שלאסען איז נאך העכער געווארען — א בייזע
היין...
— וואס איז די מעשה, לעמעל?

לעמעל האט אפן גוט געוואוסט, וואס די
מעשה איז, ער וואלט געקענט פאלד ענטפערען:
„ס'פעלט הענען, ר' לייזער, קיין רעגען איז נישט
אויבסט ברויך רעגען ר' לייזער, ווי א מענטש, נישט
צו גלייכע, ברויך איינמאל אין וואך א באך, ר' ליי-
זער, אט אזוי וואלט איהם לעמעל געקענט
באלד און מיט אפאל ענטפערען און זאל ער ווייסען,
דער לייזער, אז ער איז נאך נישט אזא וועלטס-
חכם, ווי ער מאכט זיך, לעמעל איז אבער א מעק-
לער, און לעמעלער טאר נישט אלעס מיט אמאל
ארויסלייגען אויפ'ן עטער, טראכט זיך לעמעל:
„א משה! אבער ענטפערען מו מען דאך, ס'איז
דאך עפעס ר' לייזער, איז עס דאך, ענטפערט ער
בסירוגין נישט אלעס מיט אמאל אזוי א שטייגער
ווי מען זאגט „ווארשטיך“ איינמאל א וויקעל מיט
דער רצוה איהרען מיטעלסטען פינגער — ווארשטיך
לי באמת, א צווייטען וויקעל — ווארשטיך לי בצדק
ובמשפט. א דריטען וויקעל — און דער „ווארשטיך“
איז געענדיגט, נישט גענאכט, נישט געצאגט זיך, א
מעקלער טאר נישט כאפען.

— פארוואס איהר מאך קיין געלד נישט, ר' ליי-
זער? — ער איז שולדיג! און לעמעל צופיהרט בייזע
הענד אקייגען הימעל, ווי ער וואלט געוואלט פער-
זאגען די זון פון איהר גושענדיג.

— ווער איז דאס דער „ער“, לעמעל?
— ער טאקע, דער כל כולו...
— גיב זיין גיך, לעמעל, וואס האסטו צו
איהם?

— וואס איהר האב צו איהם, וואס? — רעגען
זאל ער געבען, דאס פלייצע און פערשיקענט גע-
ווארען, ס'וואקסט נישט, יעוועלעס וועל איהר הא-
בען נישט קיין עפעל מיט קיין בארבעס!
לעמעל האט זיך געגעבען א ביס און צוגג:
— איהר לעמעל, לעמעל, האט נישט געוואלט אויס-
זאגען און לופט האסטו מיטאמאל געגעבען א שייט-
אויסגעלאזען? א דרייטען אבער דאס גע-
זאגטו האט ער שוין אבער נישט געקענט. ער
האט נאך געוואלט דעם שמועס פערזענדיגען, פער-
ענדיגען איהם, אז ער זאל נישט אויסקומען אין
ר' לייזער'ן אויגען, ווי אזא געפעל, א שלימזל,
וואס קען זיך נישט קיין עצה געבען אין לעבען,
האט איהם אבער ר' לייזער גערייצט:

— וואס איז דער געוויין, וואס?
— וואס איז דער געוויין? — חכם! אטא דאס
וואויר ווערן! דער לייזער, די מוידס געוויין גע-
פעלט מיר נישט, איהר האב זעהר שטארק מורא,
צו איהר געפעלט דער שידוך ווייסט!
— וואס איז, דער יחס איז איהר קליין? בוך
גיב איהר איהר וועגיג?
— דו קענט עפעס וויסען ביי היבטיגע קינד-
דער?

דערמיט האט זיך דער שמועס פערענדיגט.
פערענדיגט זיך נאך אויסערליך אבער איבערענדיג
ביי ביידען האט זיך דער שמועס ווייטער געפיהרט,
זיסע האט זיך געהאלטען עקסטרעם ביי זיין דעם
געזאגט, אז די טיבה פון איהר ווייסען איז איהר
נישט בעשטיין אויפ'ן שידוך און ר' לייזער, ער האט
נאך דערווייל קיין שום פערענטפערונג אויף דער
קשר נישט אויסגעפונען, ער מו גאכטראכטען.
ס'איז אבער צו טראכטען, מו ער פופען פון דער
לילקע און צו ר' לייזער פופעט, מו זיין שטיל, טאר
מען איהם נישט שטערען.

לעמעל באפע האט מיט זיין פליהענדיגען געב-
געל זיך ארויסגעוואקסען דריבן מארק און זיינע
פאדאקוועס פון די צו גרויסע שטיוועל האבען און
רחמנות געוואקסט די שטיינער איבער זייערע רוקענס,
ר' לייזערס טראכטען איז איבערגעריסען געוואר-
ען א ס'ימן:

דער ר' לייזער האט זיך איהם פלעגמאטיש
ארויסגעשארט פון מויל, ווי א שטיינער מ'שארט א
געפירטען פליג פון א שטיק פלייש אראם:
— קום נאך א דער לעמעל.
אבער לעמעל „קומט“ נישט, לעמעל גייט נישט
אזוי, ווי אלע מענטשען. לעמעל איז א מעקלער —
מזו ער לויפען, זענען איהם אבער די שטיוועל אייביג
צו גרויס, ווארשט ער צום ערשט דעם לינקען שטיי-
וועל, דערנאך דעם רעכטען און לופט ערשט, אז
ביידע שטיוועל זענען שוין געווארפען אין גאסט
וועלט אריין, ווארשט ער נאך דעם לאנגען, דאדערן,
קערפער און פערדרייט מיט די הענד, ווי וועלענדיג
זיך בעווארפען, אז דער ערשטער זאל נישט ווייטער
פאלען, ווארשט זיך לעמעל צו ר' לייזער'ן און בלייבט
שטיין מיט הכוונה:

— איהר, האט מיר גערופען, ר' לייזער?
— וואס ערשט מען עפעס, לעמעל?
ציהט לעמעל איהר דעם קאפ, באך נידעריג, גאר
שפל, ווי דער בארג סיני, נישט צו גלייכען און ציהט

א באכמיטאג, א שטילער באכמיטאג. די זון
זיצט איבער שטאטישע ערבער און ווארשט זי
אויס, ווי א קוואקע אבער איהרע פריש-אויסגע-
פיקטע עופה'לעך, ר' לייזער זיצט אין יאטקע און
פיקעט מיט זיינע פלישיגע ליפען פון דער קור-
צער ליימענער לילקע און צולאזט פערפלאגטערטע
רויך-קנולען אין אלע זייטען.

— ווי לייזער פיקעט אזוי מיט ריגון וויין ליל-
קע, ווייסט זיסע, אז דאס טראכט ער, אז דאס וועט
ער אויספיקען עפעס א נייעס. אזוי ארום איז
בשעת אויסגעפיקעט געווארען די נייע מלכות
פאר דער חברה, ר' לייזער טראכט, טאר מען איהם
נישט שטערען. שטייט דערפער זיסע און א זייט און
פערזאגט מיט א פאפירענעם וואכעלען די הורמע
פליגען וועלכע ראיען זיך אין יאטקע ארום די
אדערדיגע, רויטע און בלינע שטיקער פליישען.

— עס איז באכמישט אדורך קיין צעהן מינוט, ווי
צולשען זיסען און ר' לייזער'ן איז פארגעמומען אומ-
געפעהר אהא שמעט:

— כווייסט נישט, וואס מיט דער מויד און גע-
ווארען, זיסע זי איז א בלח געווארען און פון
איהר א שטאטען גאר געבליבען, הויט און ביין.
— נו, ביזטו דאך א יודענע, רעדט מען מיט
איהר, פירענט מען איהר, אפערט פעהלט איהר עפעס?
— אדרבה, זי דו א חכם, ביזט דאך עפעס א
מאנסביל! פרוב צוהערדיגן ביי איהר — איהר קען
נישט!

— האסט דען גערופען?
— מיט גוטען און מיט בייזען, קום הויב איהר
מיט איהר עפעס אן צו ריידען, ווייסט זי, יאפט,
ווי א שוף מיט ווער-מילך עס וואלט איהר אונטער-
געגאנגען.

— וואס איז דער געוויין, וואס?
— וואס איז דער געוויין? — חכם! אטא דאס
אין עס דאך, וואס איהר קען ביי איהר נישט גע-
וואויר ווערן! דער לייזער, די מוידס געוויין גע-
פעלט מיר נישט, איהר האב זעהר שטארק מורא,
צו איהר געפעלט דער שידוך ווייסט!
— וואס איז, דער יחס איז איהר קליין? בוך
גיב איהר איהר וועגיג?
— דו קענט עפעס וויסען ביי היבטיגע קינד-
דער?

דערמיט האט זיך דער שמועס פערענדיגט.
פערענדיגט זיך נאך אויסערליך אבער איבערענדיג
ביי ביידען האט זיך דער שמועס ווייטער געפיהרט,
זיסע האט זיך געהאלטען עקסטרעם ביי זיין דעם
געזאגט, אז די טיבה פון איהר ווייסען איז איהר
נישט בעשטיין אויפ'ן שידוך און ר' לייזער, ער האט
נאך דערווייל קיין שום פערענטפערונג אויף דער
קשר נישט אויסגעפונען, ער מו גאכטראכטען.
ס'איז אבער צו טראכטען, מו ער פופען פון דער
לילקע און צו ר' לייזער פופעט, מו זיין שטיל, טאר
מען איהם נישט שטערען.

לעמעל באפע האט מיט זיין פליהענדיגען געב-
געל זיך ארויסגעוואקסען דריבן מארק און זיינע
פאדאקוועס פון די צו גרויסע שטיוועל האבען און
רחמנות געוואקסט די שטיינער איבער זייערע רוקענס,
ר' לייזערס טראכטען איז איבערגעריסען געוואר-
ען א ס'ימן:

דער ר' לייזער האט זיך איהם פלעגמאטיש
ארויסגעשארט פון מויל, ווי א שטיינער מ'שארט א
געפירטען פליג פון א שטיק פלייש אראם:
— קום נאך א דער לעמעל.
אבער לעמעל „קומט“ נישט, לעמעל גייט נישט
אזוי, ווי אלע מענטשען. לעמעל איז א מעקלער —
מזו ער לויפען, זענען איהם אבער די שטיוועל אייביג
צו גרויס, ווארשט ער צום ערשט דעם לינקען שטיי-
וועל, דערנאך דעם רעכטען און לופט ערשט, אז
ביידע שטיוועל זענען שוין געווארפען אין גאסט
וועלט אריין, ווארשט ער נאך דעם לאנגען, דאדערן,
קערפער און פערדרייט מיט די הענד, ווי וועלענדיג
זיך בעווארפען, אז דער ערשטער זאל נישט ווייטער
פאלען, ווארשט זיך לעמעל צו ר' לייזער'ן און בלייבט
שטיין מיט הכוונה:

— איהר, האט מיר גערופען, ר' לייזער?
— וואס ערשט מען עפעס, לעמעל?
ציהט לעמעל איהר דעם קאפ, באך נידעריג, גאר
שפל, ווי דער בארג סיני, נישט צו גלייכען און ציהט

איהר קען איהר נאך זאגען, אז איהר בין געקומען
אדער אויפ'ן אויסטראג פון מאקען און לאדן און
לויט דער ביטע פון אדוואקאט פארעלסקי
— ווי אזוי קומט איהר צו זי? און וואס פאר'ן
אויסטראג האבען זיי איהר געגעבען בלונג מיר.

פראנקענשטיין האט נישט געהאט קיין צושטרין
צו דער דאמע וואס איז געשטאנען פאר איהם, און
דער לאגע, איז וועלכער ער האט זיך געפונען
איז ער געווארען צוגעוואוינט צו סקען אויף מער-
שען מיט א געוויסען פערזאכט.

— איהר דאך בעווייזען, האט פראנקענשטיין
געזאגט, בעווייזען, אז טאקע מאכען און צוואר-
קאט פארעלסקי האבען איהר צו מיר געשיקט.

— איהר זענט א זעהר איינגעקענטער, מיט-
טרוי ערשינער מענטש, האט ארץ געזאגט, דעם אייב-
ציגען בעווייזען וואס איהר מען איהר געבען, איז דער
ברייך וואס מאכען מיט אדוואקאט פארעלסקי האבען
צו מיר געשיקט וועגען דעם דאזיגען ענין, צוזא
האט געווייזען דעם בריה פראנקענשטיינער, וועלכער
האט זיך ערשט איצט פערזעהגט.

— איהר זענט איהר מאדאם.
דאס איז איהר דערווייל נישט קיין אונטערשיד.

— איהר זענט איהר מאדאם.
דאס איז איהר דערווייל נישט קיין אונטערשיד.

געווען טרויעריג, פראנקענשטיין האט נישט געהאט
די דרייטקייט צו שרייבען קיין לאדן צו מאקען,
צו זי זאל איהם שיקען געלד.

— אין א געוויסען פריהמארגען איז פראנקענשטיין
שטארק איבערראשט געווארען ווען אימבער האט
זי געפרענט אויף איהם לויט זיין פאלשען באמען
וואס ער האט ביים איינמאלערע אויפגעגעבען, טראג
קענשטיין האט זי קשטארק דערשטאקען, ווער קען
איהם און ווער ווייסט דא וועגען זיין גרויסען
סאך? ווי אזוי קומט מען, אין א שטאט, וואו מ'האט
נישט קיין בעקאנטע און וואו קיינער ווייסט נישט
וועגען זיין עקזיסטענץ-צופרען אויף איהם? לאג
נאכצוטראכטען איז נישט געווען קיין צייט, ווייל
אין דעם אויגעבליק האט זיך געעפענט די טיר
און ס'איז אריינגעקומען א יונגע דאמע, זעלענאט
געקליידעט, וועלכע האט זיך גלייך געווענדעט צו
פראנקענשטיין.

די שטרייב פון עוועגונג

סעפטעמבער

4.48 וון-אויסגאנג
6.22 וון-אונטערזאנג

ליכט-צינדען: 6,10



רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1914

היינט, דעם 2 סעפטעמבער דארטן זיך שטעלען צו דער רעגיסטראציע דער יאהר-גאנג 1914 וואס וואוינען אין 7 טען קאמיטאריאט און ווערען פאמיליען-נעמען הייבן זיך אן מיט די אותיות:

H Ch I J K L Z

אין די, וואס וואוינען אין 7 טען קאמיטאריאט און ווערען פאמיליען-נעמען הייבן זיך אן מיט די אותיות:

G H Ch I J K

מ'דארף מיט זיך מיטברענגען אלע נויטיגע דאקומענטען.

מארגן ד. 3 סעפטעמבער, דארטן זיך צושטעלען די מענער פונם יאהר-גאנג 1914, וועלכע וואוינען אין 1 טען קאמיטאריאט, מיט די פאמיליען-נעמען, וואס הייבן זיך אן מיט די ליטערעס:

M N O P R S

אין די, וואס וואוינען אין 1 טען קאמיטאריאט, מיט די ליטערעס:

L M N O P

רעגיסטראציע אויף אונטער-שטיצונג פאר ארבייטסלאזע פיישע ארבייטער

דעם פארקומען:

מאנטאג, דעם 5 סעפטעמבער, די אותיות: A B C D E F G H I J

דינסטאג, דעם 6 סעפטעמבער, די אותיות: K L M N O P

מיטוואך, דעם 7 סעפטעמבער, די אותיות: R S T N W Z Z

אפטייהען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) א. דאנצער, זערווער 57; ו. גראש קאווסקי, 11 טער ליטאקאד 15; ס. גארפין, פילדוסקיענע 54; ס. בארטשעווסקי, פיעטריקא-שער 164; ר. רעמבעלינסקי, צנדזשע 28; א. שימאנסקי, פשוטוועלדיג 75.

האנטיסקירס צייטונגען

(2) נעכטען זענען אין לאדו קאמיטאריאט געווארען: דער „נאקס פארעניג", נאָווי דזשעניק לודזקי, און „פראג" פאר נישט-ריכטיגע יודישע וועגען פערלויף פון שטרייב ביי „שייבלער און בראהמאן".



היינט און פאלגענדע טעג! בעני אונג! דאס פרעכטיגע פילם-מיסטער-ווערק, וואס שידערט די העלדענטאט פון „לונט-ריטערס" - לויטליהער

אונשטערפליכע ליבע

רעזי געזי George Fitzmaurice נייץ קלענע-ווערטיע. מעכטיגע קלענע-עפאפיי אויפ'ן גרינד פון דער וועלט-מלחמה. גרויליכע מאמענטען פון דער ציי-קינסמינער מלחמה אין דער יאָ. 1914. אין די הייפערטאליען: GARY COOPER און COLLEN MOORE

אנהויב אין צוויי טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג - 2 א זייער בייטאג. הנהג-בילעטן גילטיג און בערזאנגען. דער זאל איז ווענטילירט און בעקיזשט.

די סיטואציע ביי „שייבלער און גראהמאן"

(2) מחמת דער נישט געלונגענער אינסערווענץ פון ארבייטס-אינספעקטאראט אין נעכטען אינער פריה פארגעקומען א פערזאנלעך פון די שטרייקענדע ארבייטער פון דער פירמע „שייבלער און גראהמאן".

די העלענצאטע פון די שטרייקענדע האבען אָנגעוויזען, אז די פאָרשטעהער פון דער פירמע שטעלען פאר דעם ארבייטס-אינספעקטאריאט די סיבה פון דעם סכסוך אין א נישט ריכטיגע בע-לייכטונג.

באָה דער דיסקוסיע און די רעדעס אין בעשלאַ טען געוואָרען דעם שטרייב נישט איבערצוגעבן. פון 1200 ארבייטער, וועלכע זענען לעצטענס געווען בעשעפטיגט אין דער שפינעריי אויף קשינער-זשי מילק, האָבען 900 נישט פערלאָזט די פאָבריק. די דאָזיגע ארבייטער קריגען צוגעשטעלט ברויט פון זייערע משפחות.

עס זענען פערזאָנירט געוואָרען עטליכע פאָ-לען, ווען זייטיגע פערזאָנען האָבען צוגעשטעלט פסקלעך שפייז.

נעכטען איז אויף די וועג פון דער פאָבריק אויסגעקלעפט געוואָרען א מעלדונג צו די אר-בייטער, זיי זאלען קומען אין דער 5-טער פיער-לעשער-אפטיילונג, וואו זיי וועלען קריגען אויס-געצאלט.

די ארבייטער, וואס פיהרען דעם איטאליע-ר שער שטרייב, זייענדיג זיכער, אז דערמיט וואס זיי וועלען פערלאָזען די פאָבריק, וועלען שוין צוריק נישט אריינגעלאָזט ווערען און דערמיט ווען זיי לענגערט ווערען דער סכסוך - האָבען בעשלאָ-גען נישט גיין איצט נאָך געלד, ופּפּרט דערפאר, ווייל לעת עתה האָבען די ארבייטער נישט גע'אָפּט גיין נאָך די שכיחות, נאָך דער קאָמיטע פלעגט ברע-גען דאס געלד צו דער אויסצאלונג אין דער פאָבריק.

אויף 5 בייטאָ: אין אַזאַמען ערופען געוואָרען אין ארבייטס-אינספעקטאריאט א קאָמיטע-ענץ פון די צוויי.

נעכטען איז שייבלערס אָרעאָר געווען טעטיג. מען ריכט זיך אויף א שטרייב-אויסברוד אין גראַמאַט שפינעריי און ווערען אויף טאָראָר-גאָס.

אין רעוולטאט פון דער נעכטיגער קאָמיטע-ענץ אין בעשלאַטען געוואָרען צוזאַמען-צורופען א פער-זאמלונג פון די שטרייקענדע אין א פאָבריק-זאל, אויף וועלכע די העלענצאטע וועלען פאָרשטעלען די בעדינגונגען פון דער פאָבריק-אדמיניסטראַציע וועלכע וויל רעדוצירען די לוינען.

אסכונג אין דער פירמע „ה. פאונאנסקי"

(2) אין שייכות מיט די לעצטע לוינדער-רעדוקציעס, צוליב וועלכע עס זענען אויסגעבראַכען שטרייקען אין דער „וויזעווע" מאַנפאַקטור, ביי „שייבלער און גראַמאַט", האָלט עס אויף ביי א שטרייב ביי „ה. פאונאנסקי".

איצט קומען פאָר איבערהאַנדלונגען צווישען די ארבייטער און דער דירעקציע מכוּח די לוינ-רעדוקציעס.

די ארבייטער זענען מסכים איינצוגיין אויף געוויסע תנאים, און די רעווקאציע זאל נישט אָנריהרען די צום-שלעכטסטען בעצאלטע אר-בייטער.

עס איז וואָהרשיינליך, אז די אונטער-האַנדלונג גען וועלען דערפיהרען צו א סכסוך. מען דאַרף זיך אָבער אויך ריכטען אויף א שטרייב.

אין דער פירמע „פאל דעסיר-מאנט, מאטע און האמפ"

(2) אין דער פאָבריק פון דער פירמע „פאל דעסיר-מאנט, מאטע און האמפ" (וואַלטישאַנסקא געריכט.

שטרייב פון נישט-ארגאניזירטע טריקאטאזשיקעס

(2) ווי מיר האָבען געמאַלדען, איז לעצטענס אויסגעבראַכען א סכסוך צווישען די נישט-אָרגאניזירטע האַנדל-טריקאטאזשיקעס און ווערען אר-בייטער-געבער.

געאַרבייט האָבען זיי לעצטענס פאָר א זעה-קלייגע בעלזינגע, און זיך פון א לענגערער צייט בעמיהט וועגען א הוספה פון 100 פראָצענט.

די ארבייטס-געבער האָבען די דאָזיגע פאָ-דערונג פון ווערען ארבייטער נישט געוואָלט באַכ-קומען, און דערפער האָבען זיי נעכטען פער-שטרייבט.

עס זענען אלוא, צוגעקומען נאָך 800 אר-בייטלעך.

פערענדיגט דער שטרייב פון די שניידער-ארבייטער

(2) נעכטען האָט זיך פערענדיגט דער שטרייב פון די שניידער-ארבייטער, וואס האָט געווען א לענגערער צייט.

די מיטטערע האָבען געהאַט בדעה צו רייסען די לוינען אויף 20 פראָצענט, אָבער זיי האָבען פון דעם רעזולטאט, און דערפער האָט זיך דער שטרייב פערענדיגט.

אירער דער שטרייב האָט זיך פערענדיגט האָ-בען די ארבייטער אין א רייה פאלען זיך בעניטע-טען טעאָאָריסטישע מיטלען לגבי די שטרייב-ברע-כער.

עטליכע פערזאָן זענען אַרעסטירט געוואָרען.

פאליציי-האמניקאט

דעם ערשטען סעפטעמבער 1932, האָט אין הסכם מיט דער הבטחה פון דער דירעקציע פון „שייבלער און גראַמאַט" זיך אָנגעהויבען די אַויסצאלונג פון די ארבייטער אין די לאַקאלען אויף עמליע 28 און 30.

אין די מיטאָג-שעה'ן האָט א טייל ארבייטער און ארבייטער-ינס אָנגעהויבען זיך צו פּערוואַלען אויף וואָנדי-רינגען.

פּונקט-אנארען פון דער מלוכה-פאליציי, וועל-כע האָבען אויסגעפיהרט ווערן אַמט, האָבען אינ-פּאָרמירט די ארבייטער, וועלכע זענען געקומען נאָך געלד, אז די אויסצאלונג קומט פאָר אין

אפלאנגען פון דעם מארד און גראנסא און אננא

(2) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז עהערנעכטען אויף רונד גאנצא און אננא אויסצו-בראַכען א געשלעג, בעת וועלכען יודעף ציבאָרט האָט דערשטען זיין חבר קיעלבעק, צוליב דעם וואס דער לעצטער האָט איהם פּעראַטען מיט זיין ציבאָרט האָט געזאָלט געשטעלט ווערען פאַר א שטאַנד-געריכט, נאָך צוליב דעם, וואס ס'האָט זיך אַרױסגעשטעלט, אז ציבאָרט האָט אויסגעפיהרט דעם מאָרד אין פּערטידינג פאר זיין אייגען לע-בען, וועט ער נעמפּט ווערען פון א געווענהליכען דעסיר-מאנט, מאַטע און קאַמפ" (וואַלטישאַנסקא געריכט.

פאלקס-פאליציי-האמניקאט

(2) דער ארבייטס-אינספעקטאָר האָט צוגע-שיקט אַבאַקולירן צו די הויז-וועזען, זיי זאלען אַרױסגעבען די סטרוזשעס אַפּרעזענטירענדיג, אין וועלכע ס'זאל פּערשריבען ווערען די הכנסות פון די סטרוזשעס.

נייער שטראף-האדעס פערפליכטע פון נעכטען-אן

(2) פון נעכטען אָן איז אריין אין קראַפּט דער נייער שטראף-קאָדעקס, וועלכער איז אויסגע-אַרבייט געוואָרען פון דער קאָדעפיקאציע-קאָמיטע. די געריכטען וועלען נאָך א לענגערע צייט ריכטען זייען אַלטען, רויסישען קאָדעקס, הויפטזעכ-ליך דערפאר, וואס די אלע פּערברעכענס, וואס זענען אויסגעפיהרט געוואָרען פאַרן 1-טען סעפ-טעמבער ד. י. קענען בעטראַכט ווערען לויטן אַל-טען שטראף-קאָדעקס.

מיר ווערען הולטורעל סטרוזשעס מוזען אויך שוין פיהרען ביכער...

(2) דער ארבייטס-אינספעקטאָר האָט צוגע-שיקט אַבאַקולירן צו די הויז-וועזען, זיי זאלען אַרױסגעבען די סטרוזשעס אַפּרעזענטירענדיג, אין וועלכע ס'זאל פּערשריבען ווערען די הכנסות פון די סטרוזשעס.

מיר ווערען הולטורעל סטרוזשעס מוזען אויך שוין פיהרען ביכער...

(2) דער ארבייטס-אינספעקטאָר האָט צוגע-שיקט אַבאַקולירן צו די הויז-וועזען, זיי זאלען אַרױסגעבען די סטרוזשעס אַפּרעזענטירענדיג, אין וועלכע ס'זאל פּערשריבען ווערען די הכנסות פון די סטרוזשעס.

מיר ווערען הולטורעל סטרוזשעס מוזען אויך שוין פיהרען ביכער...

(2) דער ארבייטס-אינספעקטאָר האָט צוגע-שיקט אַבאַקולירן צו די הויז-וועזען, זיי זאלען אַרױסגעבען די סטרוזשעס אַפּרעזענטירענדיג, אין וועלכע ס'זאל פּערשריבען ווערען די הכנסות פון די סטרוזשעס.

מיר ווערען הולטורעל סטרוזשעס מוזען אויך שוין פיהרען ביכער...

(2) דער ארבייטס-אינספעקטאָר האָט צוגע-שיקט אַבאַקולירן צו די הויז-וועזען, זיי זאלען אַרױסגעבען די סטרוזשעס אַפּרעזענטירענדיג, אין וועלכע ס'זאל פּערשריבען ווערען די הכנסות פון די סטרוזשעס.

PRYWATNE POGOTOWIE LOKARSKIE ZIELONA № 6. Szybka pomoc lekarska.-PRZEWÓZ CHORYCH

נייער שטראף-האדעס פערפליכטע פון נעכטען-אן

DR. J. LUBICZ MED. כירורג-א.מ.א.פ. פאלולניאווא 9, טעל. 17-183

Casino pod nową dyrekcją דעמאנסטרירט די לעצטע 2 טעג א פילם, וועלכער האָט פּערבלענדעט גאנץ לאָדו!

אויף די הויפּט-פּלאַצן: MARY GLORY i R. LEFEBURE מאַרק פון Pawel Abraham אויסערן פּראָגראַם: דער נצחון פון פּרל. וואַלאַשעוויטש צו פּערהלענערטע פּרייזען!

היינט און פאלגענדע טעג! בעני אונג! דאס פרעכטיגע פילם-מיסטער-ווערק, וואס שידערט די העלדענטאט פון „לונט-ריטערס" - לויטליהער אונשטערפליכע ליבע רעזי געזי George Fitzmaurice נייץ קלענע-ווערטיע. מעכטיגע קלענע-עפאפיי אויפ'ן גרינד פון דער וועלט-מלחמה. גרויליכע מאמענטען פון דער ציי-קינסמינער מלחמה אין דער יאָ. 1914. אין די הייפערטאליען: GARY COOPER און COLLEN MOORE אנהויב אין צוויי טעג 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג - 2 א זייער בייטאג. הנהג-בילעטן גילטיג און בערזאנגען. דער זאל איז ווענטילירט און בעקיזשט.

היינט און פאלגענדע מענ!
 דער בעקאנטער שטערן פון די אייראפעאישע קראנען
LIANA HAID, KAROL DIEHL, WALTER RILLA
 אויסטערעם דער דרעמיווער פון לייבען **OSCAR MARION** אין אנטאנטאמבל פון לימט-קראנען פון וועלט-רוחה "5 ARTONIS" אין דער דרעמע
"ארענע פון ליידיענשאפטען"
 אנהויב 4.30 נאכט. שבת און זונטאג 12 א זיגער בייטאג. פערמלענערטע פרייזען פון די פלעצער. אפארטור וועסטערן עלעקטרי

קינא-טעאטער
SPLENDID
 נארמאליש 20

היינט און פאלגענדע מענ!
 (1) הערליכע בעזיצערנדע קלאנג-דרעמע
 מיטעל-ווירטאג און טעכען. (2) דאס ערשטע מאל אין לאדו! סענסאציאנעלער מילט מיט עמאציאנעלע מאמענטען. אין די נענעל פון מינער
"איהר בחורל"
 אין די הויפטראלען די בעריהמע טראגיקערין **Magda Sonja** איהר זון
Jas Feher נד נדניק **Jaroslav Kocian** דער בעריהמסטער
 די פרייזען זענען ווייטער נירריגע! אנהויב אין דער וואכענס 4 נאכמיטאג, שבת, זונטאג און חגואה - 12 מיטאג
BOB CUSTER די פרייזען זענען ווייטער נירריגע! אנהויב אין דער וואכענס 4 נאכמיטאג, שבת, זונטאג און חגואה - 12 מיטאג
Ken Maynard אין מילט: דאס געשפענסט פון די בערג

קינא-טעאטער
"CORSO"
 זשעלאנא 2/4
 אנהויב 4 נ.מ. שבת, זונטאג, יו"ט 12 מיט.

היינט און פאלגענדע מענ!
 (1) די גרעסטע סענסאציע פון
 די בילינג פון אלע פעלקער
 (2) די גאסען-זינגערין ראסיטא
"די גאסען-זינגערין ראסיטא"
 אין דער הויפטראלע **MARY PICKFORD**
 בעת די אמראקציעס פוסטערהאפטער כאר-געזאנג-סאנצערט.

KINO-TEATR
LIRA
 אלעקסאנדראווסקא 37

היינט רעוועלאציאנעם-פרעמיערע!
 דאס פאפולערסטע מייסטערטוער פון דער אייראפעאישער פראדוקציע
"אוינטער די פארזינער דעבער"
 ריהערנדע דרעמע, וואס בעשרייבט דעם קאמף פון ליבע פון די אפאשען, אין דער הויפטראלע **ALBERT PREJEAN** רעזשי: **Rene Claire**
 הנחה-סופאנען גיט ארויס די דירעקציע.

קינא-טעאטער
"SZTUKA"
 האפערניקא 16, טעל. 184-66

קלאנג-קינא-טעאטערס היינט און פאלג. מענ! לאמיר לאכען!!! דער סרוויס ענדיגט זיך!!! קלאנג-קינא-טעאטערס
Harold Lloyd אלס **מאטראז געגז ווילד**
 אויסערן פראגראם: דער באל פון ווייטע בעטלעך 1932 יאהר וואהל פון מיי איראפא" מיטן אנטיל פון די אגענזשען-בלובנע 1 סעע ארטיסטען און ארטיסטקעס פון פארווער טעאטערס. פרייזען זענען פאפולערע. פושעיאור 2

Dr. H. LUBICZ
 med. ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקע.
 צענעלניאנא 7, טעל. 141-32
צוריקגעקעהרט.
 נעמט אן פון 8-10 פרייה, פון 12-2 נאכט. און פון 8-9 אונטער. זונטאג פון 9-11 מיטאג.

סענסאציע פון לאדו! היינט און פאלגענדע מענ רעזי א. נ. סענסאציע פון לאדו!
 אין 2 טיילען און 16 בילדער.
 מיטן אנטיל פון:
Ida Erwestowna, H. Milany, Nla Carry, Z. Borowska, Wl. Sadowski, M. Boczkowski, K. Ostrowski, J. Darski, H. Wróblewski
 נישט קוקעדיג אויף די גרויסע קאסטען זענען די פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל. דער זאל איז געזיכערט פון רעגען.

רעווי-טעאטער
"GONG"
 אין נארמען "SCALA" שוודמיטקא 17

Dr. med. M. TAUBENHAUS
 פרויען-און אקוסעריע-קיאנקהייטען
 זגערוזשער 11, טעל. 246-09
 נעהמט אן פון 1-3 און פון 8-5 און.

Dr. HELLER
 ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע האמ זיך איבערגעצויגען אויף
טראגוטא 8, טעל. 179-89
 נעמט אן פון 10 פרייה און פון 4-8 אונטער, פאר פרויען פון 4-5 נאכט. אין א ספעציעלען ווערט-זאל.

Z PRAWAMI GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH
Gimnazjum Żeńskie Tow. „KULTURA"
 Łódź, Wólczańska Nr. 123 (tel. 174-85)
 Sekretariat przyjmuje zapisy do wszystkich klas w godz. 10-13. OPLATY NISKIE. Za dzieci pracown państwowych czesne wpłaca Skarb Państwa. Sekretariat przyjmuje równocześnie zapisy do klas A,B,C, I, II i III szkoły powszechnej przy Gimnazjum. Czesne w klasach od kl. A do III wynosi 15-25 zł. miesięcznie. Egzamininy wstępne od 1-5 września. Dyrektorka: H. Manugiewiczowa. 4971

Dr. A. Kryński
 הויט און ווענערישע קראנקהייטען. היילונג מיט רענטגען-שטראלען.
 צוריקגעקעהרט.
 שטענעוויששא 34, טעל. 146-10
 נעמט אן פון 7-5 נאכט. אין חגואה פון 11-1.

Dr. med. NIEWIAŹSKI
 ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
 נעמט אן פון 11-8 און פון 9-5 און. זונטאג און יום-טוב פון 9-1 פארמ. בע זונדער ער ווארט-זאל פאר פרויען.

Z prawami Gimnazjów Państwowych
GIMNAZJUM MĘSKIE
 Tow. Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi, Pomorska 46-48, tel. 106-64.
 איינשרייבונגען פון די קאנדידאטען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון גימנאזיום-טעגליך פון 9-14.
 איינשרייבונגען ווערען זיך אן דעם 1-טען סעפטעמבער.
 ביים גימנאזיום עקזיסטירען די קל. A, B, C.
 שטר-למיר אין די איינשרייבונגען בעטרעפט 25 זל. מאנאטליך.
DYREKCJA. 4971

Dr. med. A. LANDKOF
 choroby wewn. POWRÓCIŁ 5191
 mieszka obecnie przy Al. I Maja 5, tel. 138-84. Przyjmuje od 2-3 i od 7-8.

Dr. med. G. Gersztajn
 ספעציאליסט פאר איינען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
TRAUGUTTA 12, tel. 175-10
 נעמט אן פון 1-11 און פון 8-7 אונטער. 6219

St. Gelberg
 זאמאדוקא 14, טעל. 108-33
צוריקגעקעהרט
PORADNIA WENEROLOGICZNA
 פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאמאדוקא 1.
 נאך פאר ווענערישע הויט-קראנקע. און מענער-שוועכע אנשליסן פון בלוט און אויספליס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסולידאציע מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
 קווארץ-לאמפ. עלעקטרישע הייל-קאפינעס לאסמעטיק.
 - מעטיג פון 8 פרייה ביז 9 אונטער. - פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכט. נעמט אן א פרוי-דאקטאר ניר קינדער אין פרויען. זונטאג פון 9 פרייה ביז 2 נאכמיטאג. בעזונדער ווארט-זאל פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

Dr. med. W. Eychner
 אקישעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינא איצט 4 צעגעלניאנא 4
 (נעבן קינא, משאריי) טעל. 134-72
 נעהמט אן פון 2-4 און פון 7-8 אונטער

אין דער בעוואוסטער 7-קר. שולע פון **ש. זשעלאנא**, פילסודסקיעגא 70 (ווסכאדניא) פראנט. 1. שט ווערען אגענומען שילער פון 6 יאהר אן גענצליך און פארבערייטונג און ווערען גרינדליך צוגעגרייט אין אלע הינע מיטעל-שולען, נרויס געוויכט יוערט געלייגט אויף די רעליגיעזע און העברעאישע למודים. די שולע האט פערגרעסערט דאס לאקאל, ווי אויך דאס גאנצע דעהרע-פערסאנאל, וועלכעס בעשטעהט פון ערשטקלאסיגע פערזאנליכע קרעמטען.
 בעמערקונג: דורכאנג דורך פיעטריקאווער 44 און 46.
 איינשרייבונגען טעגליך אין קאנצעלאריע פון 10-2 און פון 4-6 נ"מ ס'ווערען אגענומען אויף די נאכמיטאג-קורסען קינדער פון 5-6 קלאס-שולען אויף יודישע למודים.

St. Gelberg
 זאמאדוקא 14, טעל. 108-33
צוריקגעקעהרט
PORADNIA WENEROLOGICZNA
 פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאמאדוקא 1.
 נאך פאר ווענערישע הויט-קראנקע. און מענער-שוועכע אנשליסן פון בלוט און אויספליס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסולידאציע מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
 קווארץ-לאמפ. עלעקטרישע הייל-קאפינעס לאסמעטיק.
 - מעטיג פון 8 פרייה ביז 9 אונטער. - פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכט. נעמט אן א פרוי-דאקטאר ניר קינדער אין פרויען. זונטאג פון 9 פרייה ביז 2 נאכמיטאג. בעזונדער ווארט-זאל פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

Dr. med. W. Eychner
 אקישעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינא איצט 4 צעגעלניאנא 4
 (נעבן קינא, משאריי) טעל. 134-72
 נעהמט אן פון 2-4 און פון 7-8 אונטער

Gimnazjum Żeńskie JÓZEFA ABA w Łodzi
 Zielona 10, tel. 122-12
 איינשרייבונגען פון קאנדידאטעס אין דער I-IV קלאס פון דער פארווערטער שולע ווי אויך אין דער VI-I קלאס גימנאזיום נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון 10 ביז 13. אין דער I און II קלאס פון ווערען אויך צוגענומען די דירעקציע.

אלע דארפן וויסען
 אז די פירמע
פערדער זגערזשער 7
 לומאמערסקא 2 אין זגערזשער 20
 אין די איינציגע קווארטל, וואו מען קריגט
 אמפליבסטען צו קליפען
דאמען-און מענער-היטען
 פון די נייעסטע פאסאנען אין מאדערנסטע
 קאלירען, און גלייכצייטיג ווערט אָנגענומען צו
 איבערפאסאנירען מענער-און דאמען-היטען
 פון גאר אלט אויף גענצליך ניי און אלעס צו
 ביליגע פרייען און רעיעלע בעהאנדלונג.
 געדענקט די אדרעסען!

יעדער איינציגער
מעבעל
 האמוזיק-אי-בערצייגט, אז פאר
 דיוואנס, פלוצען, ניה-מאשינען, גארדעראָבען און
 צאהלען די העכסטע פרייען
א.ווייצמאן שנקעוויטש 23
 טעלעפאן 191-00.
 ביי מיר אין שמעדיג פערשידען גענוצט
 מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפן.

ווערקשטער
שירמס
 און שפאציר-שטעקענס.
פייגענבוים
 לאדז, באַרוטאוויטשאַ 19
 עמפעהלט אין אַ ריכטען אויסוואהל פון קאלירע
 דאָמען-און מענער-שירמס און שטעקנס
 צו האַנדלענען-פרייען.

סיווערט צו דינגען
 צוויי צימער מיט קיך און אלע בעקוועליכקייטען
 (באָדע-צימער) אָדער 3 צימער און קיך און צענט-
 רום סטאָס פאַר ביליגע דירה-געלד. אָפערטען אין
 אַרמיניסטראַציע אונטער דירעקטאָר

PROZIEK OD BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH
„KOWALSKINA“
 USUWA NAJŚLIESZE
BÓLE GŁOWY
 FABRYKA CHEM.-FARMACEUTYCZNA
„AD. KOWALSKI“ WARSZAWA
 ŁADUJE „KOWALSKINĄ“ ZE ZNAKIEM
 FABRYCZNYM - SERCE W PIERŚCIE NY
 ZNAK FAB.

א פרייז-אנשטאלט פיעמריקאווער 60
 אין הויף.
 עוליב'ן הערשענדיק קויילס ווען די פרויען בעהמען
 יעדענעם, ראווערן מיט קעגנ-ווערן 30 נר, שערן
 50 נר, קאס-האשען 40 נר, אין דאסען שטראן שערן 78
 מען 1 נר, קאס-האשען 1 נר, מאניקור 65 נר, בושע ווי
 איבערצייגן.
 5192

MORTIN
 PRIMA W BIAŁYM ROZPYLACZU
 NISZCZY
 DOSZCZETNIE
 KARALUCHY
 PLU SKWY
 MUCHY, MOLE
 PCHŁY I T.P.

Dr. Haltrecht
 ספעציאל-ארצט פאר הויט-
 און נששלעכטס-קראנקהייטען
פיעמריקאווער 10, טעל. 245-21
 נעמט אן פון 9 ביז 11 מדיה, פון 1 ביז 2 מיטאג
 און פון 9-6 אָווענד, זונטאָג פון 10-1 ביטאָג.
 סאַר אונבעמיטלעכע - לעטשניצע - פרייען.

Dr. REICHER
פאלודניאָו 28, טעל. 20193
 ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
 קינדער-אויגן און טעקסעלע בעראַטונגן
צוריקגעקעהרט
 נעמט אן פון 5 - 8 אָווענד,
 זונטאָג און יום-טובים פון 9 - 1 ביטאָג.

DUBIED - שטריקמאשינען
 זענען ערשטקלאַסיג און אונאָפערשטיגבאַר
 אין קוואַליטעט און פּרעציזקייט.
 פּאָדערט ביי בעדאַרף דירעקט ביים פּערטרעטער:
EMIL HENKE, ŁÓDŹ
 SW. ANNY 21. TELEFON 213-94

זיכערע הילף און ארפואה
 אהו א אפעראציע, אן בלוט, אהו א פעסער און
 אהו בלוט-פערגיפטיג פאר מראנקע אויף קילעס
 פאר מענער, ווייבער און מינדער. פערשידענע
 קאליעס אין גוף פאר הויסערס און פים
 פערלאזט אויך נישט, ווייל
 דער היינטיגער-פּראָדוּקט ווערט נויט
 אזוי ווי א מענשען-פּאַס, אָדער אזוי
 ווי א העסער-קעס און עס פּאַלט שוין
 אין דעם פים און דער קעגנער און
 און א נויטער סכנה דורך פּערדווען
 די קישקעס ווערט ער בראַנדט און
 שטערט. ספעציעל געבונען הייל
 באַנדאָשן אונטער-זיכערע גוט דורך
 הילפּע פּראָפּאָגאַנדע מיט מיטע-באַ-
 נאָרלונג און פון דעם פּערטרעטער

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
 von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
 tel. 221-77, front, parter.
 בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע טרענינג פון די קרענקע אין אונטער-
 דינגט נויט. די פּראָפּאָגאַנדע אונטער-זיכערע פּאַס און פּאַס-
 טראַפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע
 פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע
 פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע פּראָפּאָגאַנדע

דאָקטאָר גוּבַג
 ווי אַ טאָ יאָהרן האָבן איר געפונען אויף אַ ברוך און אלערליך
 ברוך-מאָסן האָבן איר געפונען דערשטען, ביזן נעמען פּאַר-
 צווייטע. הונט אַ דאָס דעם נויטען פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס
 האָבן איר געפונען איר פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס
 באַנדאָשן נישט נור אַלעקטעלען געקאָרען, ניר אַלעקטעלען געקאָרען, פּאַר
 האָבן איר דרוק אויפן איר פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס פּאַס

הויכען מאדערן מעבעל הארידארען
 און הינדער-צימערן
 עמפעהלט די בעקאנטע פירמע
SZ. DZIĘCIARSKI
 פיעמריקאווער 16, אין הויף
 צו נידריגע פרייען.

חדר תורה ודת
 עם גז-ילדים
פד. וואלנאשטיש (נייע סטאָט) 6
 מַכַּסַּט בעקאנט דאָס נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט
 ווערט דאָס חדר צום נייעם שול-יאָהר פּאַס פּאַס פּאַס
 רעפּראָדווער און פּערפּאָקאַמט אויף אלע געביטען
 פון למודי קודש און למורי חול.
 איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ'ן
 קומענדיגען שול-יאָהר 1932/33 אין אלע מחלקות
 ווי אויך אין גז-ילדים (פּרעפּע-שול) קומען פּאַר
 יעדען טאָג פון 9-1 ביטאָג.

צוריקגעקעהרט
Dr. Fischer
 אויבערלייב און קינדער-אויגן-אויסזען
 אַלעגרייט
 נעמט אן פון 9-10 און פון 5-8 אָווענד
 ul. Andrzeja 2
 פאַר אונבעמיטלעכע לעטשניצע-פרייען.

צוריקגעקעהרט
Dr. med. LUDWIK RAPEPORT
 אַר אַר אַר
 ספעצ. פאַר נירען, בלאַט און אַרין-קראַנקהייטען
 האָט ווי אַ פּאַר-צייגעל-גאַס 8 (פּריהער 40)
 נעמט און אויף אַלע-לעטשניצע-פרייען.
 עמפּעפּאַנגט-שעהן פון 9-10 מדיה און 8-6 אָו.

וויכטיג נייעס
 פאַר -
סוויטער-און טריקאטאזש-פאַבריקאַנטען!
 דערמיט מאַכען מיר בעקאנט, אַז אונזער
רייז-פערשלוסן
 זענען נאָך צו בעקומען ביי אונזער
 אויסשליסליכע פּערטרעטער
 הויט-גאַלאַנטעריע-געשעפט
ה. אַפּפּעלבוים
 לאַדז, פּולנאַצנאַ 2
 טעלעפאן 142-92
 בעמערקונג: פון 1. אויגוסט
 זענען די פרייען בעדייטענדיג
 רעדווערט.
„REOR“ מיט אַכטונג
 sp. z ogr. odp.

דאָס ערשטקלאַסיגע קינדער און שילער-גאַרדעראַפּן-אַטעליר „DZIECKOPOL“
 16 אַ אַוואָדזשאַ 16 אַ
 עמפּעהלט צום בעפּאַרשטעהנדיקען סעאַן אַלערפּאַרט
 קינדער-און שילער-גאַרדעראַפּן און מערצען-מענטשען.
 שילער-אַנציער פאַר אלע שולען שטעמט אויף לאַגער.
 בעסטע-קלינגען ווערן אָנגענומען פון אייגענע און אַנפּערטרויע וואַרען
 סאַלירע אויספּיהרונג ערמעגלעכט פרייען.

Gimnazjum Żeńskie Klary Wolfsonowej
 ul. POMORSKA 18, tel. 207-86 (w ogrodzie).
 Zapisy do wszystkich klas od wstępnej do ósmej włącznie
 przyjmuje kancelaria codziennie od 10 do 1 i od 5-7.
 Czesne niskie dostosowane do obecnych warunków.
 Przy Gimnazjum istnieje wzorowo prowadzone przed-
 szkole i 7-Klasowa Szkoła Prywatna. Lokal został powięk-
 szony o 1 piętro.
Uwaga I: Jednocześnie, celem przygotowania
ucznic do pracy zarobkowej, zostają otwarte
Kursy Przemysłowe dla ucznicy tegoż Gimnazjum.
Uwaga II: Dla niezamożnych, a bardzo zdolnych
 ucznicy dwa bezpłatne miejsca w kl. IV (konkurs) 5051

ערפינדונג פארוידלע פון קרייטעכצער
 נענען אַמבאַ, שווייץ.
 זוכט און סוכא מעס
 ערפינדען דורך ס. שלייוואנסקי אין
 1902. איז דאָס איינציגע מיטעל,
 וואָס פּאַרטיט געבן די דאָזיגע קראַנק-
 הייטען. ווענען זייער ווירקזאַמקייט
 און ערפאלג בעשטעטיגען אַ רייה פון
 איבער 3 טויזנד דאַנק-בריי, וועלכע
 מ'קען צו יעדער צייט נאָכקען.
Wytwórnia „POWIDEL ZIOŁOWYCH“
 נעמינט זיך אויף לאַדז
בזשעזשינער 33
Stanisław SLIWAŃSKI.

וויכטיג פאַר לאַדז און פּראַווינץ!
מצבות פון 30 אַד
 ביז צו די טייערסטע גראַניט-דעקאָראַציען
 איהר איך אויס ביליג און סאַליר. אויף וואונט
 בעזן איך די ג' קונדשאַפט אויך אויף דער פּראַווינץ
 קומט און איבערצייגט אייך!
 מיט אַכטונג פּירמע „GRANIT“,
 לאַדז, פאַמאַרסקאַ 39. 8818

„SANATO“
 ניוורגיש-וועכנערי-אַנשטאַלט
 אַגראַדאוואַ 10, טעל. 213-57
 1-טע און 2-טע קלאַס
גינעקאָלאָגיש-וועכנערי-אַנשטאַלט
 אַנשטאַלט
 ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד.
 ריימלער-קאָריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער
פּרייז פון אַ געבורט
 אַק-2 טען קלאַס צוזאַמען מיט סערהיטונג-מיטלען
200 זל.
 אויסזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאַלאַטאַוו
 פּירענישע אַמפּליגונגן ד"ר מעד. מ. סאַנאַמאַר.

היינט און פאלגענדע טעג! ס'ווערט דעמאָנסטרירט דער גרויסער זיטען-פילם פון דער פראַדוקציע Metro-Goldwin

מלך נבון - הויף-מעסיכער

LUNA

אינזערע אימשולדיגע פרות

Jean Crawford, Anita Page, Dorothea Sebastian, Robert Montgomery
דער פילם איילוסטרירט די מאַרקל פון ד ה טיגע מעדלעך! רעקארד-בעזעצונג פון די הויפט-רעלען: אויסערן פראַגראַם: אויפֿפֿאַהמען זון דער אַלימפּיאַדע אין לאַס-אַנזשעלעס. אַלע ביו-אַקטיווע הנהג-בילעטען און פּריקערטען אונגלייטיג. נאָך הנהג-בילעטען פֿאַר אינסטיטוציעס, נעוועלשאַפֿטען און פֿעראַיינען גלטיג נאָך ערשטען זונטאָג פֿון דעמאָנסטרירען דעם פֿילם. בעטען מיר זיך צו ווערען צו דער דיוועקציע פֿון 5 סעפטעמבער.

ערעפֿנונג
פֿון קלאַנג-קינא-מעאטער
"PAN"
11 ליסטאפֿאדא 16

היינט און פֿאַלג. טעג! די סאָציאַליסטישע און שטימפֿרישע BETTY AMANN אַלס די סאָרענע קורטיואַנע אין פֿרעכטיגען עראַטישען סאַלאַן-פֿילם א. ג. אַנהייב פֿון די סענזען 4 אַ זייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער

די פֿירדטן פֿון אַ שעהנער דאַמע
היינט און פֿאַלגענדע טעג! פֿאַראַדע פֿון שטערנס; די בעליבאַסטע אַרמיסטן די אין לאַדו נישט געזעהענע
JOHN GILBERT, LOUIS WOHLHEIM, ANITA PAGE, MARIE PREVOST
אין דער גרויסער עראַטישער דראַמע א. ג. אַנהייב פֿון די סענזען 4 אַ זייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייטאָג

די פֿירדטן פֿון אַ דזשענטערמען
דער פֿילם איילוסטרירט די טראַגישע געשיכטן פֿון אַנאַמעריקאַנער פֿיאַניסט. | אויסערן פֿראַגראַם: קלאַנג-זונגאַבע און אַקטיוועליטעטן. | אויפֿ'ן 1-טען סענזען פֿון 50 גר.

די פֿירדטן פֿון אַ דזשענטערמען
היינט און פֿאַלגענדע טעג! דער שטענדיגער קלאַנג-קינא-מעאטער
איז גאר טען
RAKIETA
שענקעוויטשאַ 40 טעג. 141-22
אויפֿ'ן 1-טען סענזען זענען זעט פֿלעצער צו 50 גר.

קריינע אנאנסען

פֿריי פֿון אַנאַנסען
ביז 15 ווערטער
נור 1 זלאטי

פֿריי פֿון אַנאַנסען
ביז 15 ווערטער
נור 1 זלאטי

א בודקע מיט קילען צו פֿערקויפֿען. צו ערפֿאַרען אַנדושיפּא 52 1429

א Union נים-מאַשין צו נייגען רעפֿאַרמען מיט 2 אפֿאַרטען, ביליג צו פֿערקויפֿען. צו ערפֿאַרען אין אדמ. 5262

Kupuje stale polskie znaczki stemp-
lowane z korespondencji. Sklep papieru.
Silberstajn, Andrzejka 30. 9929

פֿרייע פֿאַסענען

אונטער מאַשינער און אונטער-פֿרעסער צו דאַמען מאַנאַזשן קענען זיך מעלדען פֿון זאָפֿאַרט. לויפֿער נאָנסאַק 6 אַפֿיזיע 2-טער שטאָק. 8629

ס'איז נויטיג אַ גוטער מיטנייער צו ערשטע סאַט אַבערהעמדער און באַלאַווע העמדער. וואָל באַרסקא 7 ווייטאַגעלע. 5264

אַ טיכטיגע מאַדיסטקע ווערט געברויכט פֿון שוין גערעכט 20 ביי פֿערדער. 5306

אַ קוואַליפֿיצירטע קעכין קען זיך מעלדען באַר. ראַנאַזשאַק, זשעלענאַ 11.

עס ווערט געברויכט אַ געזעלן צו אַ האַנד-פֿע-דע מאַשין פֿון זאָפֿאַרט. זיך צו מעלדען ביי יערזאַלימסקי, פּולנאַצוא 6 פֿראַנט 3-טען שטאָק. 5230

נייטאַרינס! אויף עקספֿאַרט-העמדער געגען גוטע בעזאַהלינג ווערען פֿון זאָפֿאַרט געברויכט, צו ערפֿאַרען אין אַ מיג. פֿאַר, עקספֿאַרט. 5274

עס ווערט געברויכט שטריקער צו 5 בייע און רונד הענדשקע ELITA פֿיעטריקאַווער 44. 2629

אַ קוואַליפֿיצירטע פֿערקויפֿערין ווערט געזוכט אין דער מלעטשאַרניע אויף סקוועראַווא 8. 8829

ס'איז נויטיג אַ ריכטעווער פֿון זאָפֿאַרט ביי שטעפֿער ט. וויינפֿעלד זשעראַמסקיענאַ 34. 0229

ס'ווערען געברויכט דאַמען-מאַנאַזשן שניידער אַרבייטער ביי שלאַמאַוויט קאַמיענאַ 1. 5279

ס'ווערט געברויכט פֿון זאָפֿאַרט אַ יונגעל פֿו אַרענטליכע עלטערן אין אייזען געשעפט ביי הערש-קאָוויטש קאַנטאַטאַנינער 79. 5273

אַכטונג נייערע רייזן!
איך מאַך בעקאַנט מינער ג' קונדשאַפֿט, אַז מיינ בעקאַנטער הערן-שניידער אַטעליר פֿון דור קאַללער, פֿון זערושער 24, געפינט זיך איצט זשאַווסקא 3, פֿראַנט 2, שטאָק וו. 15, נעמט אָן אַלערליי אַרבייט צו צוגענליכע פֿרייען און לויט די נייסטע אויסלאַנדישע מאַדעלען, איך קעהר אום פֿאַר'ן טראַמױי, קומט און איבערצייגט אייך.

דאַנקזאָגונג!
איך הויק אויס דעם טיפֿסטען דאַנק דער פֿרוי קעניגשטיין, די בעריהמעט היילערין פֿון אַר-טרעסיום, איך בין קראַנק געווען 18 יאהר אויף אַרטעמיום, עס האָט מיך גענוג געלד געקאָסט ביי דאָקטוירים און אַ דאַנס דער קעניגשטיינען בין איך אין משך פֿון 2 וואָכען געוונד געוואָרען. איך ווינט איהר גרויס ערפֿאַלג. אַלע מענטשען זאָלען זיך איבערצייגען, אַז נאָר ביי איהר קען מען געוונד ווערען. די אַרעס מיינט איז שרודמישקא 72 שלמה שפּראַדוקי ביי מיר קענט איהר זיך איבער צייגען. 5284

Polskiego języka, korespondencji i rachunkowości szybko wyczu-
rutowany nauczyciel. Starszych i zapóźnionych specjalną skróconą metodą. Wólczańska 29 m. 1, front, parter.

קריפֿאָ פֿערקויפֿן

צו פֿערקויפֿען אַ טאַמבאָרי-מאַשין קייטעל ווי אויך אַ פֿאַטאַגראַפֿישען פֿאַראַט גרויס 1318 צו ערפֿאַרען זאוואָדקא 1 כוואַנאַוויטש, צו טרעפֿען פֿון 9-12 פֿאַרמיטאַג. 1295

צו פֿערקויפֿען אַ 3 פֿעדימדיגע אַבערלאַק אין גוטען צושטאַנד אויף פֿאַלדניאַווא גאַס 36, וואַי-נג 5 5275

2 גוטע זינגערס מאַשינען געריכטעט אויף טריקא און סוויטערס ביליג צו פֿערקויפֿען צו ערפֿאַרען אין אדמ. פֿאַר, מאַשין" 5274

אַ מאַשין אויסצואַרבייטען סוויטערס ג' 10, 90 צענטימעטער די ברייט, פֿאַסט ניי געלעגנהייטליך צו פֿערקויפֿען, צו ערפֿאַרען ווסקאַדניאַ גאַס 57, 5273

ווי 5. 5240

אָוועקצוגעבען אַ וואַינג, בעשטעהענד פֿון 2 שטיבען מיט אַ קיך רעמאַנירט אין בעסטען צענטרום אויף נאָוואַמיסקאַ גאַס צו ערפֿאַרען פֿאַמאַרקא 4 ביי בירובויס. 5291

מדינת ארבייט

אַ רענדער-מאַכער צו הענטשקעס נעמט אָן צו אַרבייטען אויף לוי. צו ערפֿאַרען אין אדמ-ניסטראַציע. 5272

אַכטונג, שטריקערן איך נעהם אָן אויף לוי אויף 10 און 12 מאַשינען, זאַכאַדניאַ גאַס 30 באַלדשטיין. 5250

איך זיך אַרבייט אַלס אונטערמאַשינער ביי מענער-מאַנאַזשן, פֿאַרזעטשע 6 האַכמיטץ. 6079

פֿיערשידענעס

בייסטען-האַלטערס ווי אויך פֿאַסקעס ניב איך אַרויס צו נייגען, פֿיעטריקאַווער 21 וו. 34. 9329

איך מאַך בעקאַנט, אַז דאָ קענט איהר געל-נען אַ גוטע יודישע בריי-שרייבערין אין אויך פֿון אַנדערע שפּראַכען. די שרייבערין געפינט זיך אין די שדכנות-ביראָ און צו ביליגע פֿרייען. פֿאַלד-ניקווא 94. 5283

דאָס נייע מאַדערנע שדכנות, אַלע חתנים און כּלֹות וואָס האַלטען ביי שדוכים דאַרפֿען וויסען די אַדרעס פֿון דער מאַדערנער ביראָ, פֿריילינגס האַלט אייך נישט אָפּ פֿון קומען. די ביראָ ווערט גע-פֿיהרט פֿון אַ פֿרוי פֿאַלדניאַווא 94 אין הויף, ערשטער איינגאַנג, 3-טער שטאָק וו. 9, דיסקרעציע געזוכט. 5281

לעכער צו גייען אויף דער מאַשין, עקספֿאַרט און טריקא, טאַנדייט און בעשטעלעט מיט גוטע בצדינגענען, צו דערוויסען זיך מלינאַרסקאַ 3 ביי קליין. 5242

ווער ס'האַט געפונען אויף דער באַהן 3 יריעות פֿון אַ ספר תּוֹרָה בעט מען אַפֿצוב ענגען געגען בעלזינג זערושער 14 אַרענבאַך 5239

אַוועק צו געבען אַ גוט איינגעפֿיהרט גע-שעט אַגראַדאַווא 3 אויפֿן הויף צו ערפֿאַרען ביי ה' רפֿאַפֿאַרט פֿיעטריקאַווער 28 אין טאַבאַטשע-געשעפט. 5240

לאַקאַלער

אַ שטוב מיט אַ קיך אין שייבלערס ראיאָן מיט בעקוועמליכקייטען אין 60 זאָפֿאַרט איבערצו-געבען, צו ערפֿאַרען ביי בערקאַן, פֿאַלדניאַווא 18 עוויטשען טויער וואַינג 51.

פֿאַר איינע אָדער 2 מעדלעך צו שלאָפֿען גאָר פֿון אַנאַנטשענדיגער פֿאַמיליע. פֿאַרזעטשען 29 צו ערפֿאַרען אין שלייפֿערי וואַלדבאַרסקאַ גאַס 18. 5229

Do wynajęcia trzy pokoje z kuchnią z wszelkimi wygodami, komorne 1 60 Zł kwartalne przy ul. Południowej 94 u p. H. Kejnigsztajna 5381

צו דינגען און פֿערדינגען פֿערשידענע וואַי-נגגען אין אַלטע און אין גילע הייזער מיט אַלע בעקוועמליכקייטען אויף מאַנאַטליכע דירעגעלד, גע-וועלבער, געשעפטס-און פֿאַבריקס-לאַקאַציען. מעב-לירטע צימערן, הייזער, ווילעס, פֿלעצער, הוי פֿער-שידענע פֿרייען, יעדער קלייט און פֿערקויפֿט. נאָר דורך דער ביראָ, לאַקאָם" פֿיעטריקאַווער 79 פֿראַנט 2 שטאָק, טעל. 164-29 וואָס ערלעדיגט פֿינגטליך און סאַליד דאָס ביראָ איז טעטיג פֿון 8 פֿריה ביז 8 אָווענד, אינפֿאַרמאַציעס אָהן בעלזינג.

ס'ווערט געזוכט אַ צימער אין צענטרום שטאָט מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג. אַפֿערטען אַנ-טער "H. 5195

אַ בעקפֿריי איבערצוגעבען אין אַ קליין שטעטלע מיט אַנאַיינגעפֿיהרטער קונדשאַפֿט. גרויסע זומער-וואַינג-גענענד. צו ערפֿאַרען אין שיק-געשעפט בושעושינער 29.

אַנאַרס צו שלאָפֿען פֿאַר איינעם אָדער 2 יונגעלייט מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג, פֿאַלדני. 20 וו. 172, 2 הויף, לינקס איינגאַנג. 5278

צו פֿערדינגען אַ קעלער אויף אַ ווערקשפֿעל אָדער אויף אַ סקלאַר אויף זערושער 38 אין פֿראַנט, צו ערפֿאַרען ביי באַלדבערג, פֿון 8-10 פֿאַרמיטאַג. 5285

אַנאַרס צו שלאָפֿען פֿאַר 2 אונטערדיגע יונגעלייט אָדער פֿריילינגס אין אַ שעהן מעבלירט צימער מיט בעקוועמליכקייטען, ביליג אַפֿצוגעבען ביי אַ בעסערער פֿאַמיליע. צו ערפֿאַרען ביי וויערבאַך, קלייניקענאַ 41. 5256

פֿאַר'ן אינהאַלט אין ספר	פֿאַר'ן אינהאַלט אין ספר	פֿאַר'ן אינהאַלט אין ספר	פֿאַר'ן אינהאַלט אין ספר
מין פֿון די אַנאַנסען אין דער פֿערלאַנג ני ש'ס פֿעראַנט.	מין פֿון די אַנאַנסען אין דער פֿערלאַנג ני ש'ס פֿעראַנט.	מין פֿון די אַנאַנסען אין דער פֿערלאַנג ני ש'ס פֿעראַנט.	מין פֿון די אַנאַנסען אין דער פֿערלאַנג ני ש'ס פֿעראַנט.
אַפֿען בייטאָג און בינאַכט.	אַפֿען בייטאָג און בינאַכט.	אַפֿען בייטאָג און בינאַכט.	אַפֿען בייטאָג און בינאַכט.